

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

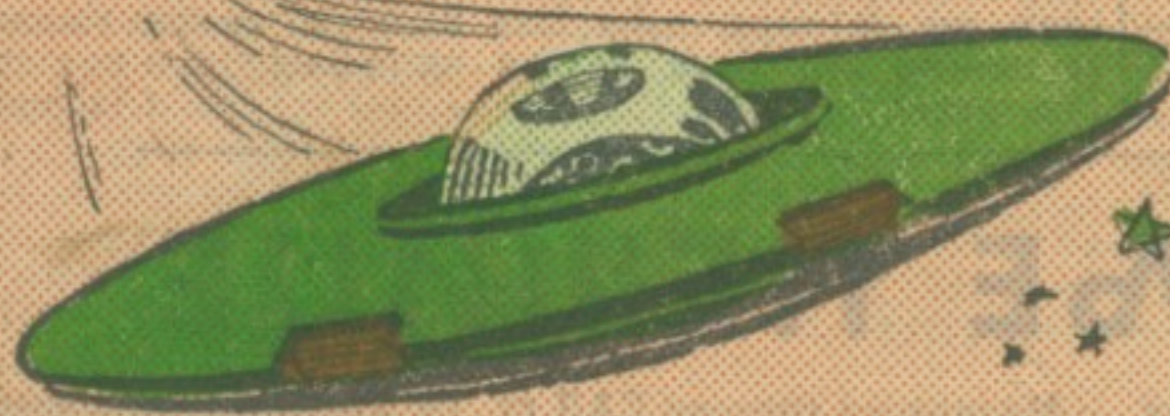
20
ДИНАРА
1952

Година XXIII — Број 547
Субота, 23. јун 1962. год.

ИЗПАЗИ СУБОТОМ

ФЛАШ ГОРДОН

НЕ МОГУ ДА ВИДИМ
НИ СОПСТВЕНУ РУКУ,
АЛИ, РАДАР ЈЕ ИПАК
ОТКРИО ФАБРИКУ! САД
ОШ ДА УСПЕМ ДА
АТЕРИРАМ!

УРАГАН МИ НОСИ
БРОД КАО ЛИСТ!
НЕ МОГУ ДА
ОДРЖИМ ПРАВАЦ...

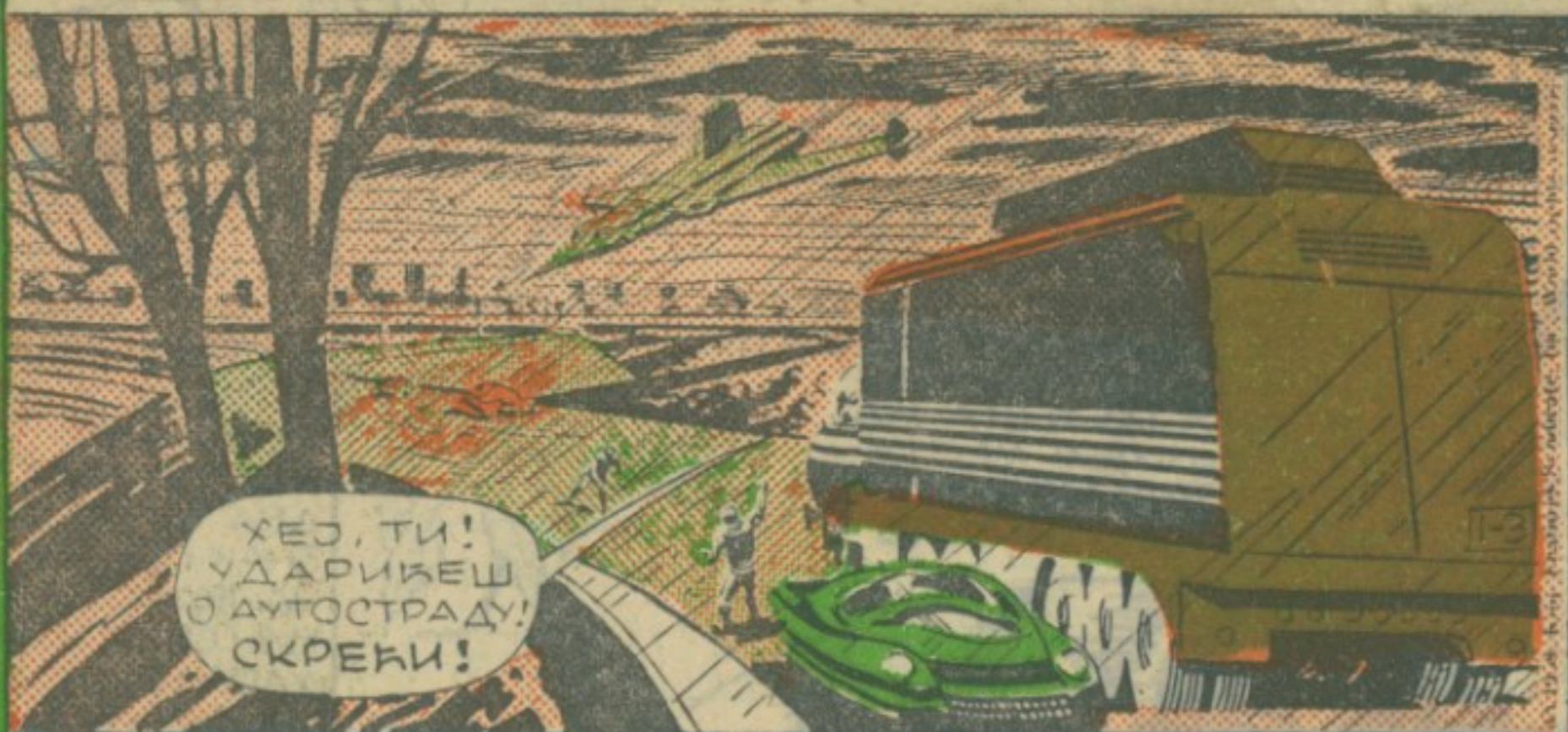
ХЕЈ! СКРЕНИ!
УДАРИТЕШ О
АУТОСТРАДУ!

ДОК ЈЕ ФЛАШ ПО-
КУШАВАО ДА НАЂЕ
МЕСТО ЗА АТЕРИ-
РАЊЕ...

УРАГАН МЕ ЗА-
НОСИ! НЕ МОГУ
ДА ДРЖИМ
КУРС!

ХЕЈ, ТИ!
УДАРИТЕШ
О АУТОСТРАДУ!
СКРЕНИ!

УРАГАН
ЈЕ ЗАХВА-
ТИО РА-
КЕТУ!

ХЕЈ-ОО! КАКВА ХРА-
БРОСТ! ТАЈ МОМАК СЕ
СРУЧИО С РАКЕТОМ...
САМО ДА НЕ БИ УДА-
РИО У КАКВА КОЛА
НА ПУТУ!

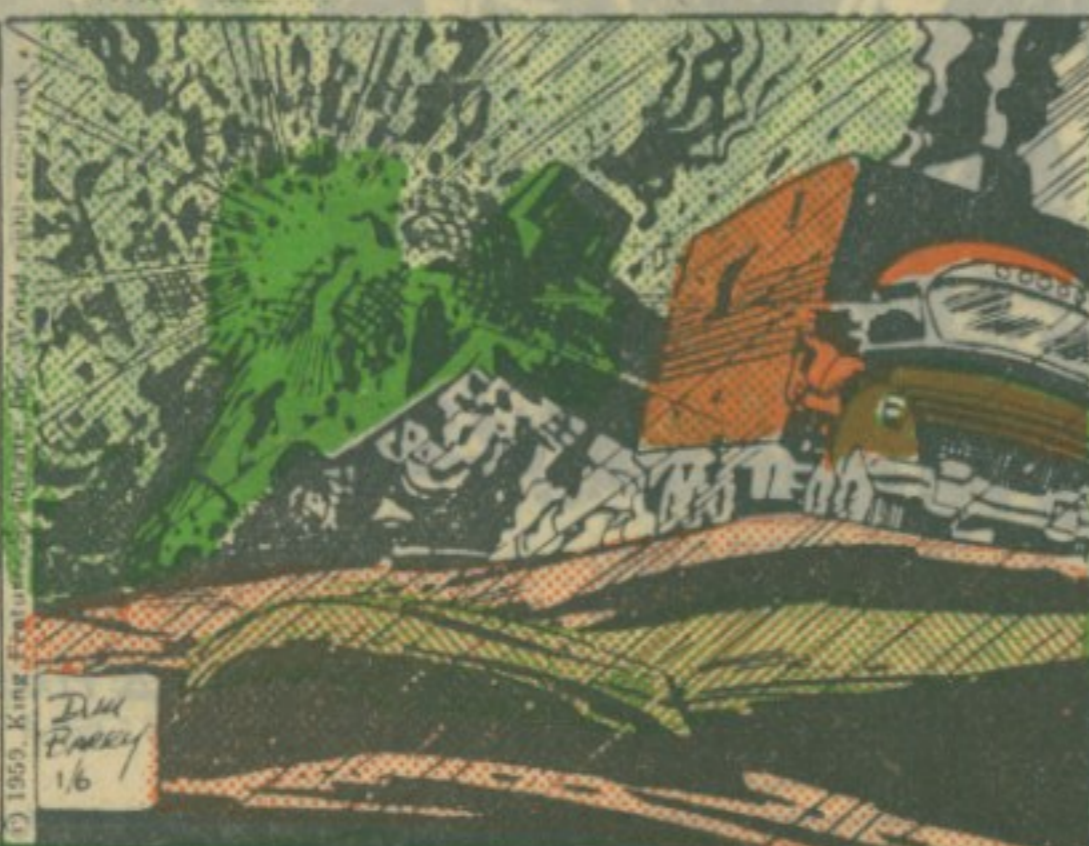
ХЕЈ... МОМЦЕ! ИСКАЦИ!
РАКЕТА МОЖЕ ДА
ТИ ЕКСПЛОДИРА
СВАКОГ ТРЕНУТКА!

СПАСАВАЈ КОЖУ,
МОМЦЕ, ПРЕ НЕГО
ШТО СЕ РАСТА-
ВИШ НА АТО-
МЕ!

ОДЛИЧНО! САМО СЕ
ЧВРСТО ДРЖИ... МО-
РАМ ДА ПОТЕРАМ
ПУНОМ БРЗИНОМ...

У ОВОМ БРОЈУ: Луксуз
по народним њесмама. У
шражењу новој. Ошров
анонимних њисама. Лик
једној човека. Необична
фабрика. Мало смеха. Ра-
њено срце. Зрна знања

КРОЗ ВЕКОВЕ

ПРОНАЛАЗАЧ РОВОСКОГ РАТА

Салман Пак, берберин
Мухамеда (око 570—
637), оснивача ислама, за
време одбране Медине

625. године ископао је
око читавог града један
одбрамбени ров и тиме
постави проналазач
рвовског начина ратова-
ња. Пре овог догађаја
ратови су се водили на
отвореном терену, без
икаких вештачких за-
клона.

МИТ О МАГНЕТИЗМУ

Дуго су људи имали
о магнетизму веома ма-
гловите појмове. Међу
средњовековним море-
пловцима владало је ве-
ровање да се негде на
северу налази планина
с толико магнетске при-
влажности да ниједна ла-
ђа не сме да јој се при-
ближи јер би сви гвоз-
дени предмети на њој
— клинови и разни о-
кови — једноставно из-
летели из дрвета и за-
лепили се на планину,
а лађа би се распапа.

ПАСОШ У МИРАЗ

Блаиша од Валоа (1316
—1348) удала се за Кар-
ла IV, чешког краља и
немачког цара. Уместо
тада уобичајеног мира-
за она му је донела дек-
рет потписан од фран-
цуског краља којим се
свим Чесима даје право

да убудуће могу да у-
лазе у Француску без
икаких писмених доку-
мената. Мада је овај де-
крет давно изгубио сво-
ју практичну вредност
он званично никад није
био повучен.

КРИСТИФОР КОЛУМБО ИЛИ ГУСАР ХОАН КОЛОМ?

Овде објављујемо једну нову, али не и последњу теорију о народности човека који је открио Америку

Давно је већ познато да Кристифор Колумбо (или како га Шпанци зову Кристобал Коломб) није Шпанац, да се на кастилијском двору појавио после дугогодишњег боравка у Португалији али да није ни Португалац. Недостатак тачних података о Колумбу изазвао је и изазива многобројне расправе о његовом пореклу. Све до недавно већина историчара држала се приче о његовом ђеновљанском пореклу. Сматрало се као утврђено да се Колумбо родио у Ђенови крајем новембра 1451. године, да му је отац био трговац вуном Доминико Коломбо, а мајка Сузана Фонтанароса.

Године 1931. била је објављена архива града Ђенове с матичарским документима који су потврђивали Колумбово италијанско порекло. Истина, томе су противречиле неке својеремне изјаве самог Колумба и његових савременика који су га лично познавали. Оне су послужиле као основ других верзија — о његовом каталонском, португалском, провансалском, па чак и британском пореклу.

У првом броју шпанског часописа „Сефарад“ за 1961. го-

дину објављени су неки документи који сведоче о каталонском пореклу великог морепловца.

Реч је, наиме, о писму које

је 1494. године написао неки гроф Боромео. Податке о њему аутор писма је добио од херцога Ангиери, истакнутог великодостојника кастилиј-

ског двора, и на основу њих тврди да је Коломбо пореклом не из Лигурије, италијанске области у којој се налази Ђенова, већ са Мајорке, једног од Баlearских острва, настањеног Каталонцима, и да му је право име Хоан Колом.

Аутор публикације Ђанос де Нуибо сматра да сумњу у Колумбово ђеновљанско порекло изазива и једна друга чињеница.

Наиме, оне године кад је Америка била откривена особе за које се претпоставља да су биле Колумбови родитељи, још су живеле у Ђенови (о томе сведочи један трговачки документ од 12. октобра 1492. године). Како се могло догодити да адмирал заборави своје старе родитеље и да не пошаље никакву вест о свом великом открићу? А ако су Колумбо и његови родитељи заиста били Ђеновљани, зашто Ђенова није ничим обележила овај догађај?

Поред тога, Кристифор Колумбо није знао италијански. То тврди признати шпански лингвист Менендес Пидал који је проучавао језик великог морепловца.

Ко је био Хоан Колом са Мајорке?

Отприлике оних година о којима Колумбови многобројни биографи веома мало знају (до 1476) на Мајорци је боравио пират Хоан Колом. Године 1473. он је извршио неуспешан напад на каталонску обалу, и то бродовима које су му уступили ђеновљански трговци.

Седамдесетих година 15. века Хоан Колом је ступио у службу португалског краља и по његовом захтеву и за његов рачун путовао је 1476. године у Британију, Данску и на Исланд. О ко-

лумбовом животу у Португалији од 1476. године па надаље и његовим пловидбама по Северном мору пишу многи његови биографи, нарочито Лас Казас. Ова подударност у времену и пловидбама не може се пренебрегнути.

Занимљива је још једна подударност у биографији гусара са Мајорке и Колумба. Лас Казас пише о томе да је Колумбо поручио свом сину Диегу да исплати неки дуг ђеновљанским трговцима чија се имена поклапају са именима сопственика бродова уступљених гусару Хоану Колому за његове операције на обалама Каталоније 1473. године.

Што се пак тиче веродостојности писма грофа Боромеа, на које се позива аутор чланка у поменутом шпанском часопису, оно је брижљиво упоређено са осталим његовим писмима из архиве његових преписки са херцогом од Ангиери: печати и потписи у свим писмима грофа Боромеа идентични су с потписом на писму које је послужило као основ за обраћање веровања у Колумбово ђеновљанско порекло.

То је, уkratко, нова и, вероватно не и последња теорија о народности човека који је открио Америку.

ЗРНА ЗНАЊА

ИЗ РИЗНИЦЕ ЧИКА СТАЈЕ

Не свађајте се због ствари које вас се не тичу (пословица).

Тешко је празним џаку да стоји усправно (пословица).

Оно што напишеш то ти је најсличније (арабљанска).

Ако одгајиш својом руком сина док је млад, наћи ћеш га поново кад буде велики (либанска).

Блага рука и слона може да води само за једну глаку (персијска).

Са највиших кула највиши су падови (латинска).

Привесите руку брзо својој капи а полако својој кеси (данска).

Дрво се храни помоћу својих коренова а човек уз помоћ друштва (ђурђијанска).

Врата доброчинства су тешка за отварање а лака за затварање (кинеска).

Златно доба било је оно у коме није владало злато (Лезеј-Марнезија).

Људи који немају ништа да кажу управо највише говоре. (Весио)

Досада је ушла у свет због лености (Ја Бријер).

Увек можемо наћи несрећнијег од нас самих. (Лафонтен)

Злато и величина не чине нас срећним. (Лафонтен).

Да смо без икаквих мана, не бисмо толико уживали што их примећујемо код других. (Ларошфуко)

БОЉЕ ПЕШИЦЕ

Број аутомобила у Паризу и његовим предграђима порастао је са 350.000 у 1950. години на 1.300.000 у 1960. години. У међувремену се број гаража у Паризу незнатно повећао тако да сада примају само 150.000 аутомобила док се више од милион возила паркира по улицама. Није онда никакво чудо што је у улицама чија је ширина углавном остала иста као пре 50 година, саобраћај готово потпуно укочен и што је у прошлој години изречено два милиона казни против аутомобилиста према 200.000 у 1938. години.

Милионски градови САД су у исто тако тешкој ситуацији као и Париз. Штета услед успорености саобраћаја у Њујорку, настала због закрчености улица достиже милијарду долара годишње. Према званичним статистикама у Чикагу је, у току три критична часа, бицикл најбрже саобраћајно средство. У пет највећих америчких градова: Њујорку, Чикагу, Филаделфији, Бостону и Кливленду 330.000 људи из предграђа одлазе на посао возом а 350.000 пешце. Када би сваки од ових људи који иду возом сео у своја кола требало

би извршити проширења и по правке улица за 17 милијарди долара. У Западној Немачкој се у журбано предузимају мере да се реши проблем аутомобилског саобраћаја. У Западном Берлину се гради циркуларна аутострада дуга 45 километара са шест коловоза а планира се и изградња друге, сличне саобраћајнице од 50 километара. У ХанOVERу се гради мрежа путева са четири коловоза који се уопште не укрштају. Најзад, у Минхену је почела изградња подземне железнице чије се довршење предвиђа тек за 13 година.

Ripley's
Вероватни ишли не!

РЕБЕКА ЈОРДЕН

ИЗ ПРОСПЕКТА (САД) ЖИВЕЛА ЈЕ 106 ГОДИНА И 90 ГОДИНА ПИЛА ЈЕ ПО 6 ШОБИЦА ЧАЈА ДНЕВНО

НАЈБАЈАТИЈИ ХЛЕБ НА СВЕТУ

КОМАД ХЛЕБА НАЂЕН У ДЕИРБЕЛ БАХРИТУ, У ЕГИПТУ БИО ЈЕ ИСПЕЧЕН ПРЕ 4000 ГОДИНА

БИЛОКА-ПУТНИЦА

ЖУТА АНЕМОНА ИМА ПОДЗЕМНО СТАБЛО КОЈЕ ЈОЈ ОМОГУЋУЈЕ ДА СЕ ИСЕЛИ ИЗ СУШНОГ КРАЈА - ИЗ ЧЕТА НА ПОГОДНИЈЕМ МЕСТУ ИЗРАСТАЈУ НОВИ КОРЕНИ, ИЗДАНЦИ И ЛИШКЕ

ЈЕДАН ХРАМ У БЕДОУЛУУ, НА ОСТРВУ БАЛИЈУ, САГРАЂЕН ЈЕ У ОБЛИКУ ЛИЦА НЕКОГ УЖАСНОГ ЧУДОВИШТА. У ХРАМ СЕ УЛАЗИ КРОЗ РАЗЈАПЉЕНА УСТА ЧУДОВИШТА

МУЖ У АФРИЧКОМ ПЛЕМЕНУ ТАЈЕЧКИ ДА БИ СЕ РАЗВЕО ОД СВОЈЕ ЖЕНЕ МОРА ДА УКРАДЕ ПУХОВУ ЗАЈЕДНИЧКУ КОЛИБУ ИЗНАД ЊЕНЕ ГЛАВЕ ДОК ОНА У НОЈ СПАВА. РАЗВОД ПОСТАЈЕ ПУНОВАЖАН КАД МУЖ И ЊЕГОВИ ПРИЈАТЕЉИ САНЕСУ КОЛИБУ 15 КИЛОМЕТАРА ДАЛЕКО

У ГРБУ ГРАДА МАЈНЦА, У НЕМАЧКОЈ НАЛАЗЕ СЕ ДВА ТОЧКА КАО ЗНАК СЕФАРА НА ЈЕДНОГ ЊЕГОВОГ ВЛАДАРА ИЗ 1000. ГОДИНЕ ЧИЈИ СУ НЕПРИЈАТЕЉИ ПО ГРАД - СКЛОН СУДИНАМА ЦРТАЛИ КРЕДОМ ТОЧКОВЕ ДА БИ ГА ПОДСЕТИЛИ ДА ЈЕ РОЂЕН КАО СИН СИРОМАШНС. КОЛАРА

ПИЦАМЕ У ШКОЛИ

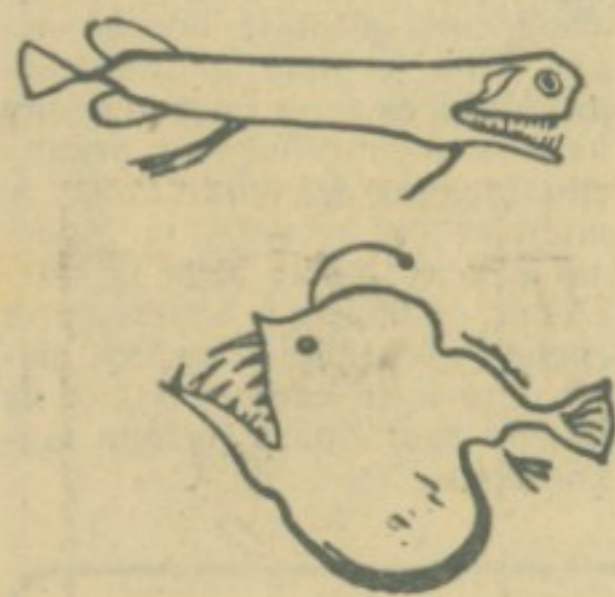
Ученици једне средње школе у Фениксу, у америчкој савезној држави Аризони, озбиљно су прихватили препоруку једног свог наставника који им је, намучен њиховом

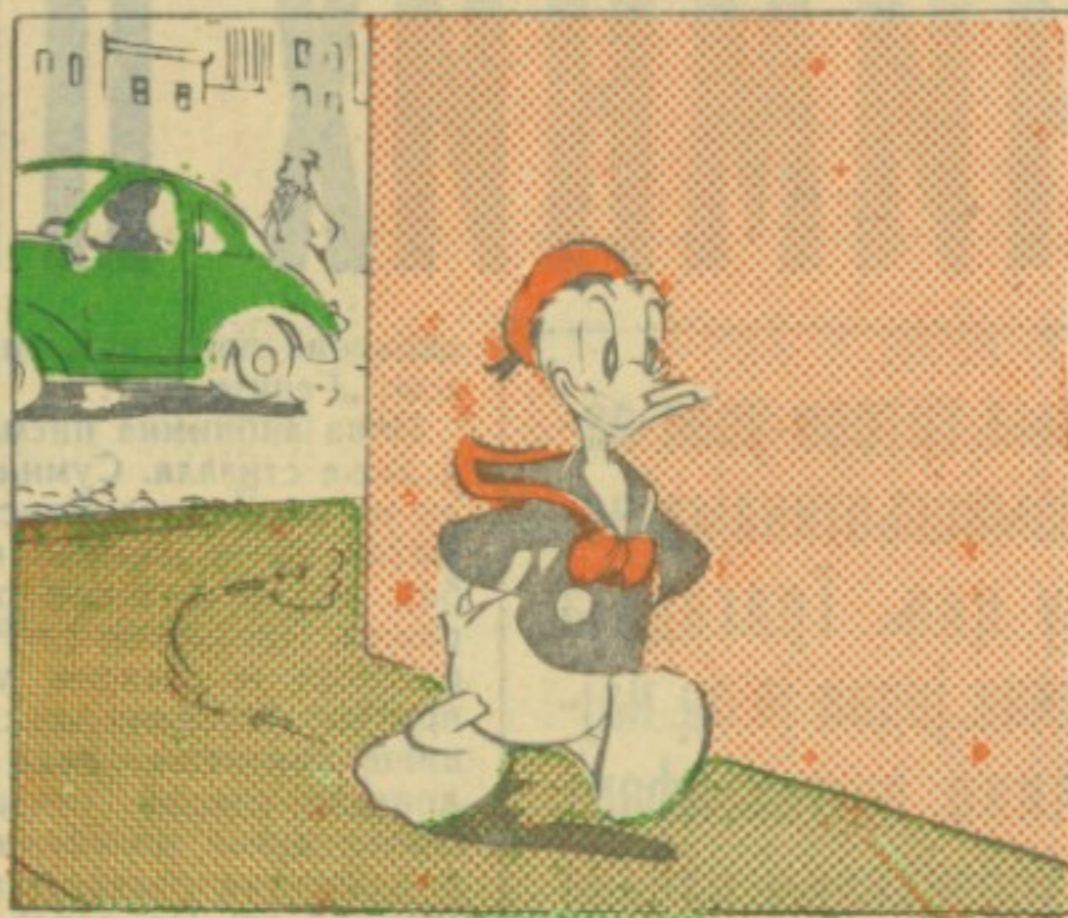
непажњом, рекао да ако за време часова желе да спавају треба да се за то и одговарајуће обуку. Седamnaest ученика појавило се сутрадан на његовом часу у пицама. Ипак, били су толико предострожни да испод пицама обуку обично одело.

Рибе дишу захваљујући прабини

Како тврди амерички научник Вилијам Тернер, кисеоник неопходан дубоководним рибама, за дисање, доноси у дубину океана... честице прашине. Јер, на великим дубинама нема растина које би стварале кисеоник. Доктор Тернер сматра да тај кисеоник доноси честице прашине које падају на површину во-

де. У тренутку кад честице додирну воду, оне су обавије не слојем молекула ваздуха. Вода их „умива“ и део ваздушног омотача ишчежава. Честице прашине губе при томе део своје способности да пливају на води и тону у њу повлачећи за собом преостали део ваздуха. Постепено се га совити омотач одлепљује од зрнаца прашине у облику ваздушних мехурића чији пречник износи свега 15 хиљадитих делова милиметра. Такви мехурићи могу дуго да „лебе“ у великим дубинама не испливавајући на површину.

Енергија из вештачких језера

Израелски инжењери разрађују нов начин да се топлота Сунца преобрати у енергију. Показало се да цинковска сунчана огледала нису прикладна за ово. Уместо издубљених огледала која упијају топлоту инжењери мисле да ће бити прикладније равне језерске површине до којих се може доћи и вештачким путем. На државној високој техничкој школи у Тел Авиву рачунају да ће се постићи повољни резултати са равним језерским површинама које не морају да се веће од једног квадратног километра а дебљина воденог слоја само метар. Нормално би било да се горњи слој загрева и велики део топлоте ишчезне услед испаравања воде. Али ако се у овим вештачким језерима направи светло дно које ће рефлек-

товати зраке долазиће до загревања и доњих слојева, јер ће се топлота предавати са једних слојева другима. Када се то постигне, битно је онемогућити да се последњи водени слој, онај на дну, после загревања поново меша и губи добијену топлоту. Слана вода загрејана до 30 Целзијусових степени може да угреје обичну воду која покреће турбине за снавање на ниском притиску. Искоришћена слана вода се затим поново враћа у језеро да би се загревала и опет експлоатисала. Таква процес „усисивања“ топлоте Сунца омогућава да се са површине вештачког језера од једног квадратног километра добије годишње 30 милиона киловат-часова електричне енергије.

„ВИХОР“ И ЊЕГОВ УСПЕХ

Фјури или „Вихор“ познат са телевизијског и филмског екрана, вероватно је једини коњ на свету који толико зарађује. Међутим, он новац наравно, не може да користи јер, иако се и тиче међу коњима, ипак једе само сено и зоб. Његов сопственик и тренер Ралф Мх Кач из Калифорније зарадио је на њему око 2 милиона швајцарских франака. Пошто зна вредност свога коња, осигурао га је на добру своту од милион франака.

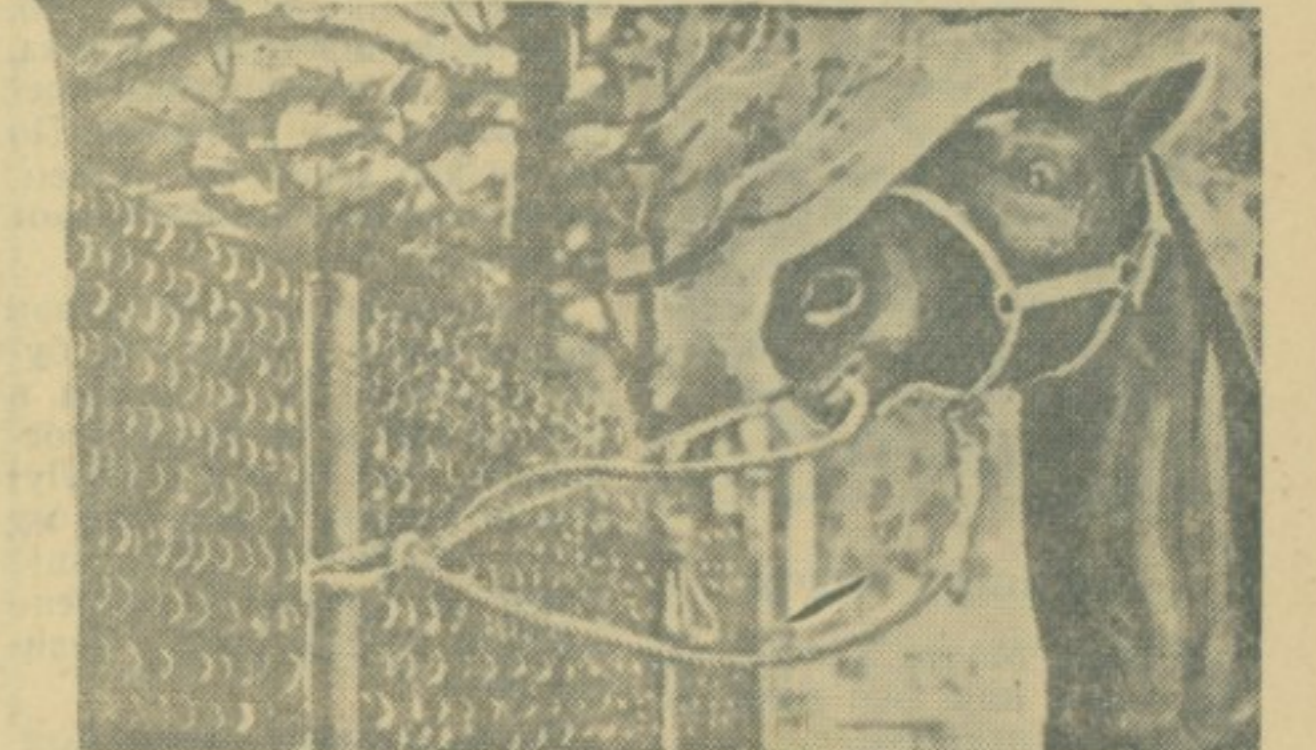
ВИХОР ЧЕШКА ЛЕВА СВОМЕ ГАЗДИ

— Мој коњ је рођени артиста, — каже власник Вихора и још 75 других коња. — Не вреди да кажем како је то моја заслуга јер би изгледало да се хвалим. Вихор зна све сам од себе. Довољно је да три пута вежба једну тешку сцену и она већ може да се снима — да стигне коња на чијим леђима седи „разбојник“, у галопу да разбојнику копитом избаци из руке батину, а да притом не рани човека. Не знам за колико би времена други коњ научио ту

„улогу“. Вихор је одмах схватио о чему се ради. Постао је „стар“ поред славних глумаца: са Клерком Геблом играо је у филму „Усамљена звезда“, са Елизабет Тејлор у „Дину“, са Јозефом Катном у „Двобоју на сунцу“ и Ентони Квином у „Дивљем ветру“.

Вихор игра све што један коњ-гумац може да изведе: прави се мртав, смеје, јадикује, подиже се на две ноге кад напада лавове и медведе, одвезује чворове и још много шта друго.

Постао је љубимац милиона гледалаца. Његов господар добија свакодневно понуде да га прода, али их он наравно све одбија. Не везује га само велика зарада за овог дивног коња, него и велика љубав.

НИЈЕ ЛАКО УКРАСТИ ВИХОРА: БРЗО И СПРЕТНО ЋЕ ОДВЕЗАТИ СВАКИ ЧВОР ДА БИ СЕ ВРАТИО СВОМ ГОСПОДАРУ

ОТРОВ АНОНИМНИХ ПИСАМА

Анонимна писма готово увек за-
снивана на измишљотинама че-
сто погађају циљ. Трагедија
славног Пушкина једна је од нај-
тежих. Неколико других афера
допринело је упознавању начина
да се демаскира аутор.

АНОНИМНО ПИСМО ПОД ЛУПОМ

Писање анонимних писама чији је циљ уношење раздора, немира или ком промитовање неке особе није својствено само нашем времену. У десетој књизи својих „Писама“ Плиније млади износи кореспонденцију коју је проконзул Битиније водио са царем Трајаном. У једном од тих писама император га упозорава на обзирност када су у питању анонимна писма којима се денунцирају хришћани. Ево речи искусног владара, писаних 112. године: „У осталом, без обзира о каквом је злочину реч не треба се обазирати на писма која нико није потписао. Иза њих се крију отровне намере и поверовати у њих није добро“. Па ипак, многи паметни људи па- ли сау као жртве овог отрова.

Један од најпотреснијих примера је смрт славног руског писца Александра Сергејевича Пушкина, који се 1836. године налазио на врхунцу славе. Мада је имао тек 37 година објавио је поему „Русан и Људ мила“, историјску драму „Борис Годунов“ и неколико

збирки песама. На последњем састанку литерарне друштине у Петрограду министар спољних послова Арзамас дигао је у његово здравље чашу:

— Ми вам признајемо без резерве прво место међу руским писцима.

Шест година раније Пушкин се оженио Наталијом Гончаровом, најлепшом и најелегантнијом девојком у Петрограду. Није имала књижевних склоности али се поносила што је Пушкинова жена. Слава њеног мужа јој је годила и озаравала још једним ореолом њену лепоту. Пушкин је обожавао своју жену и био необично поласкан што је супруг најблиставије монденке у Петрограду.

Сопствени лик који је песник често посматрао у огледалу свакако није имао много сродности са античким узорима мушке лепоте али шта је то марило. Њему су са свих страна указивали пажњу, почасти, љубав. Зар му је било потребно нешто више за срећу?

Тако је освануло јутро

четвртог новембра 1836. године када је Пушкин отворио једно писмо које је његов верни слуга Никола ставио на сто. Пребрљао је. Писмо је садржавало класично упозорење мужу „рогоњи“, говорило о удварањима којима је Дантес, један млади официр француског порека, обасипао његову жену. Потпис „Велики мајстор високих службеника царског двора“.

Песник није хтео да верује, али је убрзо, као узгред, поменуо жени младог официра:

— То је био млад човек кога често срећем у салонима — одговорила је Наташа ништа не слутећи.

Пушкин је ућутао. У дубини његовог срца одјекнуло је бол. Ипак се савладао и помиловао погледом Наташу која је тог дана била дивна.

Само сат раније Пушкин је блистао од среће. За један трен све се срушило. Више није ни сумњао — био је уверен у Наташино неверство. Добио је живчани напад и онесвестио се. Када се повратио претпоставке које су му биле намењене у тренутку љубоморног спавала постале су извесност.

— Не само да ме тај човек бешчasti — говорио је он себи — већ и његов очух барон Хекерен, холандски амбасадор у Петрограду, долази да ме вређа у мом дому.

Пушкин је био уверен да је анонимно писмо његово дело и да му се пасторак Жорж поверио. Написао је писмо шефу жандармерије кнезу Бекендорфу: „По хартији, и стилу писања, уверен сам да је то странац, човек са севера, дипломата“. Изазвао је Дантеса на двобој. Заједнички пријатељи су покушали да их помире, Хекерен и Дантес су се кледали да немају никакве везе са тим писмом — али Пушкин је остао упоран. Двобој је био 27. јануара 1837. године. Песник је рањен у стомак подлегао унутрашњем крварењу.

После његове смрти графолози су скинули сваку сумњу са Хекерена и његовог пасторка: „Анализе се слажу да писмо није писао ни Скандинавац, ни Француз, него Рус“.

Генерал Морел, командант војне школе у Сомиру, приређивао је бал 15. августа 1834. године у част шеснаестог рођендана своје кћери Марије Емил де ла Ронсијер, поручник прве регименте кољаника са службом у Сомиру, поклонио се пред девојком и позвао је на игру. Том приликом направио јој је комплимент који се њој учинио неумесан, окренула му је леђа и појалила се свом веренику, поручнику Октаву Дестујеу. Неколико дана касније Октав је добио писмо пуно увреда и клевета на рачун ге-

нералове породице, са потписом: „Геније зла“.

Нова анонимна писма су му и даље стизала. Сумње су пале на поручника Ронсијера и Октав га је изазвао на двобој, али је у њему озбиљно рањен. Пријатељи су Ронсијера, који је стављен у кућни притвор, преклињали да потпише признање како би бар донекле спасао своју част. После дугог колебања он је у душевном растројству пристао на то. По наређењу генерала стављен је 29. јуна 1835. у притвор, изведен после пред суд и осуђен на десет година заточеништва.

Један од његових пријатеља адвокат Одилон Баро који није веровао да је он кривац, ангажовао је најбоље графологе да изврше нову експертизу. Истрага је показала да је анонимно писмо написала главом Маријал Код њене куће је нађена хартија истоветна са оном на којој је написано писмо. Међутим, она је порицала.

Одилон Баро је напао суд због тога што није саслушана и испитана генералова ћерка. — Нисмо ни посумњали на њу. — одговорили су истражници судије.

Ревизија процеса коју је тражио Ронсијер није одобрена. Он је издржао казну а 1849. године Баро је постао министар правде и потпуно рехабилитовао поручника.

Један од најзанимљивијих случајева са анонимним писмима одиграо се пре рата у Паризу.

Угледни адвокат и општински саветник у Паризу добијао је често на коцкастој хартији анонимна писма са нападима на њега и његову породицу. Међутим, клевете и лажи су се налазиле и у писмима писаним на истој хартији и упућеним члановима његове породице и неким његовим пријатељима. Родитељи и пријатељи адвоката су носили писма разним експертима и неким се чинило да рукопис личи на адвоката али је већина одбацивала помисао о његовој кривици.

Адвокат је осећао тежину многих изгледа на себи и по-

верио се једном добром пријатељу који је одлично познавао чувеног графолога Пољака Рафаела Шермана. Овај је тврдио да свако може потпуно да преобрази свој рукопис али да нико није у стању да измени извесне дрхтаје, аутоматске тикове који потичу из подсвести и који су скоро приметни. Пошто аутор није свестан тих ситних неправилности он и не покушава да их скрие.

Пријатељ је одвео адвоката Шерману који је имао већ у рукама неколико анонимних писама. Графолог је издиктирао адвокату неколико различитих текстова и замолио га да причека. Убрзо је позвао његовог пријатеља и саопштио му:

— Ствар је поразна. Адвокат је сасвим сигурно писао анонимних писама... Можемо ли му то саопштити?

Адвокат је претрпео мали нервни слом кад је то чуо. Ускоро је подвргнут дуготрајној психотерапији. Али отада више није било анонимних писама.

У једном француском граду 1958. године уважени доктор, чија је ординација годинама била крцата, почео је на једном да губи углед и клијентелу. У његовој каријери није било ни једне мрље: беспрекоран са људима и на дужности. Неки пацијенти су почели на улици да окрећу од њега главу.

Најзад му је прекипело. Пришао је једној бившој пацијенткињи. После извесног колебања она је из ташне извадила једно писмо куцано на машини: „Нећу да вам будем саветодавац али ако желите да избегнете компромитовање не свраћајте више код доктора Р.“

Лекар се обратио и неким другим пацијентима који су га напустили. Сви су они добили слична анонимна писма. Обратио се онда полицији. Де тектив је дошао до закључка да их пише нека жена на машини Оливети типа Летега 22 произведеној у Ивреји, у Италији. Питао је лекара ко из његове околине пише на писахој машини Оливети.

ПУШКИН

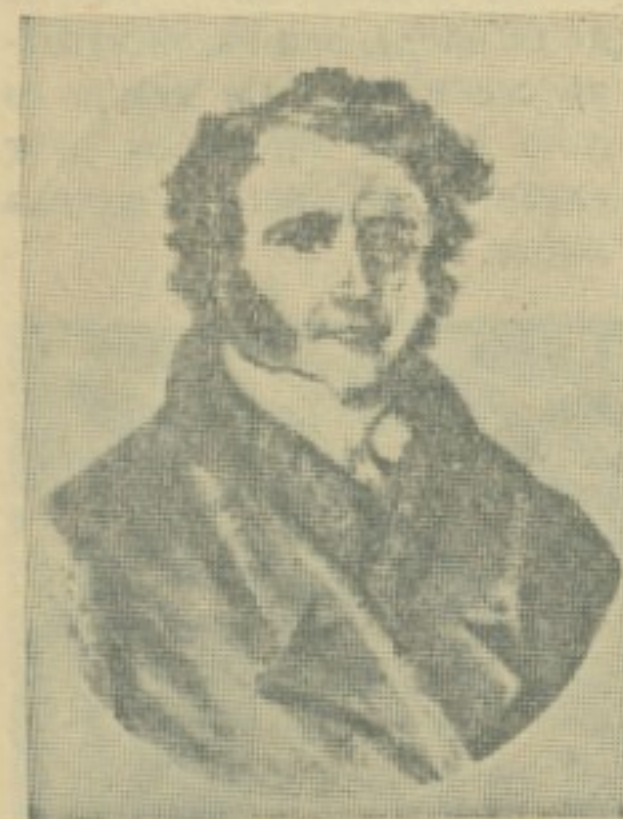
Али безброј писаћих машина Оливети истог типа има у Француској и у његовом крају. Детектив му је објаснио да полиција располаже подацима о свим писаћим машинама које су се појавиле на свету од 1871. године када је произведена прва писаћа машина Ремингтон. Свака тастатура неопходно садржи извесне разлике, невидљиве голим оком али које се без тешкоћа могу уочити под фотографским увеличавањем.

Између осталих особа које су куцале на машини Оливети „Летега“ 22 а на које је могла пасти сумња, налазиле су се лекарка секретарица и лекарка сестра. Сви су били склони да посумњају на секретарицу, али је инспектор у лекаревом дому демонтирао слова са сестрине писаће машине и дуго их лупом пажљиво посматрао. Открио је истоветне знаке као на анонимним писмима. Сестра која је присуствовала испитивању отргла је инспектору писмо које је служило као доказ њене кривице и поцепала га у ситне комаде. Али није приметила да јој је инспектор подметнуо фотокопију.

Бризула је у плач и све признала. Њихов отац је био берберин и готово сав свој иметак утрошио је на школовање сина који је постао лекар. Она је била заповастљена. Када се њен брат оженио ћерком једног богатог лекара сопственика клинике, она је постала још несрећнија. Мрзела је лепу снаху која се раскошно облачила и блистала од среће. Желела је да јој напакује и да уништавајући каријеру свог брата разори њихов брак.

КО ЈЕ БИО ГРОФ МОНТЕ КРИСТО

Роман Александра Диме утолито је још занимљивији кад се зна да је гроф Монте Кристо стварно живео, мада под другим именом. Звао се Франсоа Видок.

ФРАНСОА ВИДОК

као гроф Монте Кристо, али му живот није био мање испуњен авантурама. У исто време он је био шеф криминалистичке полиције у

Паризу и вођа једне банде злочинаца. Као шеф сматран је десетине година најбољи, али то није искључивало него, напротив, и користило да одлично организује злочинацке подвиге своје банде. Писао је књиге о психологији злочинаца зато што је био је дан од њих.

Родио се 1775. у Арау као син пекара. „Каријеру“ започео је крајем 2000 франака свом рођеном оцу. Затим се његов живот пуно авантурама и доживљајима: двобоји, разне афере и најзад казна од 8 година затвора. Међутим, Видок је побегао, а да комедија буде потпуна, понудио је своје услуге префекту полиције у Паризу. Поцео је као агент, али је веома брзо стигао до шефовског положаја.

Дуго година је водио дупли живот, вечно у страху да буде откривен. То се најзад и десило, али је на процесу ослобођен. Чак га је и краљ Луј Филип примио и захвалио му се на „заслугама“. Ипак није успео да уредно и смирено живи, и 1857. је умро у великој бедности.

Роман о грофу Монте Криту изашао је већ 1844. годи-

НЕРЕШЕНА ТАЈНА КАМИЛИНЕ ГРБЕ

Камилина издржљивост и њена способност да дуго остане без воде давно су већ ушле у пословицу.

А недавно је камила постала предмет брижљивог испитивања. Прво што су научници успели да утвр-

ге животиње, али само једна има грбу.

Физиолози су на ово одговорили веома једноставно: ако би камиле масне резерве биле равномерно распоређене по читавом телу, као што је случај код

довољно. Очигледно је да камиле организам има неки особити физиолошки апарат који омогућује губљење воде из мишића, али не и из крви, као што се догађа код свих других топлокрвних животиња. Чак и после великог губитка телесне течности, камилина крв не постаје густа и лепљива. Она се нормално креће по читавом систему крвних судова и осигурава хлађење организма.

Међутим, ни то није једина неразјашњена загоњетка камиле.

Једна камила коју су научници посматрали, седамнаест дана је добијала само суву храну: сено и лишће палиме. И све то при температури ваздуха плус 38 степени. После седамнаестодневног путовања по Сахари, без капи течности, испила је одједном сто литара воде.

Како је животиња могла поднети тако нагло разређивање крви и других течности које се стварају у организму? Овај проблем још није решен. Научници раде на њему не само да би решили физиолошку загоњетку камиле, већ и да би проучили регулационе температуре и улогу бубрега, који код човека контролишу садржај течности у телу. Резултати ових испитивања моћи ће се искористити у практичној медицини.

де то је да је камилина грба „складиште хране“, а не резервоар за воду. Наиме, дуго се сматрало да маст у грби служи као извор воде која настаје услед усисивања масноће. Чему онда камили грба? Масних резерви имају мно-

осталих животиња, оне би спречавале да камила губи телесну топлоту. У жар кој пустињи њено би се тело неупоредиво теже хладило и она би угнула од топлотног удара.

Али, научници признају да је ово објашњење не-

НЕОБИЧНА ФАБРИКА

ПЕСАК КОЈИМ СЕ ПОСИПА ДНО КАВЕЗА ПРЕЧИШЋЕН ЈЕ, ЛАГАНО ОХЛАЂЕН И ПОМЕШАН С ПРИЈАТНИМ ЗАЧИННИМА КАО ШТО ЈЕ АНИС. ИЗВОЗИ СЕ СВДУА, ПА И У ПЕСКОМ БОГАТ ТУНИС

У Мандорфу код Бремена завршава се једна специјална фабрика за коју неупућени посматрач претпоставља да производи најмање 500 дечјих колиџа дневно. Међутим, то је фабрика хране за собне птице и рибе! На лагеру има стално велике количине „посластица“ у вредности 170 милиона динара. Властник ове највеће европске

фабрике сматра да папагаја има само у Немачкој 13 милиона! Већ одавно су они потиснути канаринце са прве листице птица у кавезима. Први пар папагаја који је увезао гроф од Шверина у Немачку стајао га је 1855. године 540 златних марака. Данас свака осма породица у Немачкој има таквог патуљастог папагаја из Аустралије.

Највећа фабрика за храну птица и риба у Европи налази се у Бремен-Мандорфу у Западној Немачкој.

Првобитно је као дивља птица био зелен, а током времена су се под утицајем одгајивача његове боје претвориле у жуту, плаву, белу, смеђу и друге. Данас га има у свим могућим бојама осим црвене и црне.

Човек у граду воли да има „природу у кући“ па у малим акваријумима чува рибице.

А све те животињке треба да једу. Зато постоји фабрика у Мандорфу! Царинске власти у Бремену се ни најмање не чуде када стигне повећи пакет за власника фабрике Вирмана. У сваком се налазе сасушене водене буве из Кине, ларве мува и мушица из Мексика или чауре свилене бубе односно гусенице из Јапана. У финским шумама где гомиле мрва достижу висину по неколико метара запослене су читаве бригаде скупљача да

би дошле до чаура мрва које су скупље од кафе. Бродови пуни пакетима проса из Марока, семена сунцокрета са Балкана и хране за канаринце, путују из Мандорфа у цео свет, у новије време нарочито у скандинавске земље које се после 20-огодишњег закашњења сада одушевљавају птицама и рибама.

На Вирмановој листи има хиљаду артикала: од украсних шкољки из јужних мора до вате од перлона за филтрирање воде у акваријуму; од соли за купање папагаја и патуљака од керамике за вртове, до љуштуре сепије и лењог штига сипе.

Сарадница и пословођа фабрике Хајдакер, стално има на рамену папагајина „Свити“ без чије стручне оцене ниједан новитет не излази на тржиште. Ако Свити нађе да је добро ново седиште на зиду

ПАПАГАЈ СВИТИ ПРОВА СРЦЕ ОД ЗРНА ПРОСА КОЈЕ УЈЕДНО ПРЕДСТАВЉА И ИГРАЧКУ И ПОСЛАСТИЦУ. АКО СЕ ЊЕМУ НЕ СВИДИ НЕЋЕ СЕ ПУСТИТИ У ПРОДАЈУ

7.000 м² ВЕЛИКО ЈЕ СТОВАРИШТЕ У КОМЕ СЕ УВЕК НАЛАЗИ СИРОВИНА У ВРЕДНОСТИ 170 МИЛИОНА ДИНАРА. НА СЛИЦИ: УГАО ЗА КУДЕЉУ ИЗ МАНЂУРИЈЕ И ЛАРВЕ МРВА ИЗ ФИНСКЕ

које је нарочито за њега конструисано значи да је проналазак зрео за производњу. Сиви папагај Лора пита сваког купца макар он био и мушкарац:

— Госпођо — шта изволите? — и после тога прасне у смех због своје шале. Његов друг у стану јавља се на телефону као Вирман и имитира двоструку сирену на Опелу свога господара.

Када се човек мало поврати од чуђења готово је разочаран што му живахне рибице из акваријума у хали фабрике не кажу „довиђења“.

WALT DISNEY

ПИЛОТ ЗА МЕСЕЦ

У БАЗИ... ШПИЈУН! ШПИЈУНКА ЗАПРАВО!

КАПЕТАНЕ, СМЕСТА СЕ ГУБИТЕ ОДАТЛЕ! УЗМИТЕ ПРВИ АУТОБУС ЗА САН ФРАНЦИСКО!

НИ РЕЦИ НИКОМЕ... СМЕСТА КРЕНИТЕ!

СВАКАКО... ДО СЛОВЦЕ КУ ИЗВРШИТИ ВАШЕ НАРЕЂЕЊЕ, ГЕНЕРАЛЕ!

ДАЈТЕ МИ БЕЗУ СА СЛУЖБОМ БЕЗБЕДНОСТИ!

ПОКОРАВАЈУЊИ СЕ НАРЕЂЕЊУ, АСТРОНАУТ РИЧМОНД ТАЛБОТ КРЕЊУО ЈЕ АУТОБУСОМ ЗА САН ФРАНЦИСКО...

ХММ... ИЗГЛЕДА ДА МОЈ ПУТ НИЈЕ ОСТАО У ТАЈНОСТИ КАО ШТО ЈЕ ГЕНЕРАЛ ЖЕЛЕО И ЗАХТЕВАО. ОВИ ЛУДИ ОКО МЕНЕ...

ИЗНЕНАДА ЧОВЕК ИЗА ЊЕГА СЕ НАГНУО...

КАПЕТАНЕ, ЈА САМ МУКЛОСКИ ИЗ СЛУЖБЕ БЕЗБЕДНОСТИ!

РАЗАПЕЛИ СМО МРЕЖУ ОКО ЦИТАВОГ ГРАДА... ДЛИ, ТА ДЕВОЈКА НАМ ЈЕ ИЗМАКЛА... ПОТРЕБНЕ СУ НАМ СВЕ ПОБЕДИНОСТИ...

...ТА ДЕВОЈКА ЛИРЕ, ОБЛОЖИЛА МЕ ЈЕ У АВИОНУ И ДАЛА МИ ОБУ БОЦИЦУ, ТАДА... УЗЕЉУ ЈЕ!

ХМ... И НИСТЕ ОСЕТИЛИ НИКАКВЕ ПОСЛЕДИЦЕ? ХМ... МОЖДА ТЕ ПИЛУДЕ ДЕЈСТВУЈУ ПОСЛЕ НЕКОЛИКО ЧАСОВА... А МОЖДА И ДАНА!

НАЗАД ЈЕ АУТОБУС СТАО, АСТРОНАУТ СЕ НАШАО ОКРУЖЕН ЦИТАВОМ ГОМИЛОМ АГЕНАТА СЛУЖБЕ БЕЗБЕДНОСТИ...

СМИРИТЕ СЕ, КАПЕТАНЕ! У СИГУРНИМ СТЕ РУКАМА!

СМЕСТА У ЛАБОРАТОРИЈУ... ДА СЕ ИЗВРШИ АНАЛИЗА ЗА ОВИХ ПИЛУДА ДОНЕСИТЕ МИ ИЗВЕШТАЈ И ПРОТИВ-СРЕДСТВО... АКО ПОСТОЈИ!

НЕКАД - САД

Путник и морепловац иступаних тигрових зуба. Х. де Монфрид у једној својој књизи говори о чудним лековима и хируршким интервенцијама које воде порекло још из античког доба. Тако су још у стара времена кинески лекари лечили једну врсту туберкулозе прахом који су добијали од једне врсте иступаних роваца. Свакако не помислите да је то

било примитивно и глупо. Због тога су неки савремени научници ово проучавали и кажу да су роваца имуни на Кохов бацил. Значи, овај прах је, у ствари, повећавао отпорност болесника према овој болести. Амерички научник Артур Мас пажљиво је проучавао стару кинеску медицину и утврдио да су неки лекови слични данашњим. Навешћемо само неке: рахитис и неке друге деформације костију лечени су у Кини гутањем хлеба, након тада још нису знали за пеницилин. Пре извесног времена је дан вијетнамски лекар покушао да болесника лечи од уједа отровнице. Он му је давао да прогута живе стенице. Не треба заборавити да су још овај лек употребљавали лекари античке Грчке. Не заборавимо ни ово: још на преисторијским лобањама примећени су јасни трагови операција, тј. отварања лобање. И то доказује да су наши преци покушавали да се лече.

У ТРАЖЕЊУ НОВОГ

Једног дана тишину која је царовала у сали Централног шаховског клуба у Москви, нарушио је оштар глас:

— Другови шахисти! Ви сте безнадежно заостали за временом. Ви се забављате истим шаховским фигурама каквим је играо још пећински човек. И то у 20. веку! Ја ћу вам сад показати прави, савремени шах.

Као по команди играчи су подigli главе. У средини сале стајао је ћелав старчић са огромном шаховском таблом у рукама. Ставио ју је на сто и просуо на њу читаву гомилу разноврних фигура.

— У нашем веку технике ви се борите пешањима. А да и не говоримо о коњима. У животу су их аутомобили већ давно истисли. А ви се, гђавите завршницом с коњима. Погледајте мој изум! Овде су све савремене врсте оружја — тенкови, авиони, тешка борна кола.

Неколико људи заинтересованих новом игром, пришли су проналазачу. Он им је објаснио правила игре, показао им како се крећу фигуре, а затим је, поставивши их на полазне позиције, предложио да заиграју. Оних који су желели да испробају нову врсту шаха било је много и читавог тог дана изумитељ је био у центру пажње.

Од тог дана старчић је често долазио у клуб. Борбе у „модерном шаху“ наставиле су се, али број оних који су

желели да учествују у игри смањивао се из дана у дан. Најзад, дошао је дан кад старчић није могао да нађе себи ниједног партнера. Шахисти, који су испробали „укус“ нове игре, надалеко су обилазили његов сто. Преседевши за својом необичном таблом неколико часова сасвим сам, изумитељ је устао, премештао се неко време с ноге на ногу, а затим је неодлучно пришао најближем столу и ћутке стао да посматра једну обичну шаховску партију. Један од играча подигао је главу, видео проналазача и мало подругљиво му се обратио:

— А, изумитељу! Добру сте игру изумели. Али, знате шта... Боље седите да се огледамо у пећинском шаху.

Изумитељ је уздахнуо и пристао. Те вечери сит се наиграо шаха.

Кажу да је старчић постао загрижени шахиста. Игра редовно на турнирима и више не доноси у клуб свој изум.

У историји шаха било је тушта и тма покушаја и предлога да се начин ове игре измени. Занимљиво је да је и велики освајач Тамерлан покушао да „модернизует“ шах. Он је играо своју „специјалну“ игру на 110 поља при чему су, поред обичних фигура на дасци биле и фигуре генерала, витезова, жирафа, камила и разних ратних машина.

У време француске револуције чини се су покушаји да се шах „демократизует“ и озбиљно се расправљало о томе да ли се основна идеја ша

Совјетски шаховски велемајстор Авербах, написао је за научно-популарни часопис »Знање-сила« низ занимљивих сличица из историје шаха

ха — заштита краља — не противи републиканским схватањима и није ли потребно променити имена шаховским фигурама?

После другог светског рата на западу се појавила нова варијанта — атомски шах. Код ње, поред обичних фигура, „рајују“ и авиони и тенкови. Главна особеност атомског шаха је у томе што се пешак, који је дошао до последње линије, не претвара у краљицу, топа или лауфера, већ у „атомску бомбу“. У сваком тренутку та „атомска бомба“ може да се баца. Атомска експлозија уништава у одређеном радијусу све фигуре, и своје и противникове. Ако при томе погине краљ, његову улогу узима на себе „по чину најстарија“ фигура и игра се продужава. Побеђује онај који први уништи све противникове фигуре.

Али, ни ова игра није била прихваћена.

Неким новаторима четвртост облика табле изгледа прост и досадан. Они тврде да би било много занимљивије играти на ромбоидној или

шестостраној табли. Другима се не свиђа то што је табла пљосната, што има само две димензије. Они покушавају да преседе шаховске фигуре на лопту, коцку или ваљак, при чему се фигуре не стављају већ усађују у нарочите отворе на шаховским пољима. Познат је и такозвани тропратни шах код кога је шаховска табла у ствари поличница са три преграде и фигуре се могу налазити на свакој од тих полица. Уклоните са обе стране табле по једног коња и добићете „шах с коњем у цепу“. Пикантност ове игре састоји се у томе што у току партије у сваком тренутку, сем кад сте у шаху, можете да извучете из чепа свог коња и уведете га у игру.

Демаскирање шаховског аутомата

Једног летњег дана 1937. године у московском централном парку културе и одмора одржавао се дан шахиста.

При улазу у парк посетиоци су дочекали шаховски аутомат. То су били велики,

затворени дрвени киосци пред којима су се налазили сточићи за шах. На киосцима је било написано: „Покушајте да победите аутомат и добићете награду!“

Пред аутоматима су стајали дугачки редови. Како и не би? Свако је хтео да испроба своју снагу и ухвати се у шаховски коштац са аутоматом. Међу публиком налазио се и аутор ових редова, тада још ученик. Ја сам такође стао у ред.

„Реп“ оних који су желели да играју са аутоматом помицао се прилично брзо. Аутомат је играо одлично и уз убуђене усклике публике „избацивао је из седела“ своје противнике.

Како се игра одвијала? На зиду киоска висео је бројчаник с две покретне казаљке. На њему је било нацртано осам бројки и осам слова које одговарају словима и бројевима шаховског обележавања. Аутомат није покретао фигуре на табли, већ су се његови потези показивали на бројчанику. Одговарајући, аутоматов партнер најпре помери своју фигуру на табли, а затим помери казаљке на бројчанику да би обавестио аутомат о свом потезу.

Најзад сам и ја дошао на ред. Моја партија завршила се неочекивано. После, можда, петнаестог потеза аутомат је превидео да му је топ у опасности и кад сам му га ја „појео“ и померно казаљке саопштавајући му тај свој потез, одговора није било. Казаљке се нису померале.

Наједном, уз скрипу, отворила су се скривена врата на задњем зиду киоска и из њега је изашао... човек. Био је то московски првокатегорник, будући шаховски мајстор Виктор Љублински. Почео је да нам објашњава како се казаљка на бројчанику заглавила и да је зато начинио не прави потез. Али, закони шаховског кодекса су неумољиви. Покушај „аутомата“ да врати потез, публика је дочекала протестима. Уз смех при сутних, Љублински се поново завукао у киоск али игра је изгубила своју чар и публика се брзо разишла.

Нов потез у новој години

Поред обичног шаха, када партнери седе за столом, постоји и шах путем преписке. Понекад се такви партнери налазе на разним крајевима света и о својим потезима обавештавају један другог писмима, телефоном или преко радија. Таква игра има своје особености и, разумљиво, кризистите. Ево неколико:

Једном је неки шаховски мајстор, пославши поштом свој идући потез, открио да је учинио велику грешку.

Шта да чини? Отрчао је до телеграфа и послао други, прави одговор делешом. Телеграм је, јасно, стигао пре писма и грешка је била исправљена.

Други један шахиста, спуштајући у поштанско сандуче карту којом је свом противнику јављао свој потез, одједном се присетио да ће њиме изгубити фигуру. Мала карту још није био испустио — држао ју је с два прста — није могао да је кроз уски отвор извуче напоље. Представите себи чуђење поштарка када је крај поштанског сандучета, као закованог, затекао човека коме су прсти већ били по чели да отичу. „Неки лудак“ — помислио је.

Кад му је овај објаснио да већ читав сат стоји у том положају држећи карту с два прста, поштар је био још више убеђен у то. Ствар се објаснила тек кад је шахиста довршио своју причу. На срећу и поштар је био љубитељ шаха и помогао је нашем шахисти да спасе партију. Карта с погрешним потезом била је извучена и уништена.

Партије путем писама трају месецима, чак и годинама. Ипак све рекорде у трајању туче једна партија која још траје. Пре 30 година двојица енглеских шахиста почели су партију преко писама са следећом контролом времена: за годину дана само један потез. Партија се данас налази у пуном јеку.

Не учите децу

Шах понекад играју читаће породице. У једном немачком шаховском часопису појавила се једна необична фотографија. Човек средњих година игра симултанку на дванаест табли. Необичност снимка је у томе што је меч био чисто породични. Свих дванаест учесника били су деца белгијског шахисте Алфонса Франка. Отац је своју љубав према шаху предао целом свом многобројном потомству.

Ево и друге приче о људу и деци. Пре две године мајстор Багиров и ја учествовали смо на шампионату Аустралије. Играли смо ван конкуренције. Највећу шансу за освајање титуле шампиона имао је стари аустралијски шахиста Сесил Пурди. Жреб је одредио да једну од одлучујућих партија треба да игра са сопственим сином Џоном који се на турниру показао осредњим. Породични „грађански рат“ био је веома напет и на крају је победио син лишавши оца титуле првака. Када се партија завршила, стари кризистите. Ево неколико: Пурди је устао и, отирући ланом капљице зноја, пола у шали а пола озбиљно рекао: — Ето шта се догађа кад децу учини да играју шах.

МАЛО СМЕХА

БЕЗ РЕЧИ

— ОПЕТ ЈЕ НЕЗАДОВОЉАН. САД ВИ ХТЕО ДА ПРАВИ СМЕШКА ВЕЛИКА.

БЕЗ РЕЧИ

— НОВ РЕКОРД! ДАНАС ЈЕ НА ЊЕМУ БИЛО 685 ГРАМА ПРЉАВИШТИНЕ.

ВАЗДУШНИ АУТОМОБИЛ

Посетиоци сајма у Хановру могли су први пут у Европи да виде модел америчког „флајмобила“ који би у блиској будућности могао да постане ваздушни фолксваген. „Флајмобил“ је комбинација хеликоптера и авиона и за уз летане и слетање довољан му је простор од половине тениског игралишта.

Иако по својој спољашности доста личи на хеликоптер,

он је у ствари ипак авион са пропелером и у стању је да развије брзину од 200 километара на час. Према тврђењу произвођача овог авиона руковање је веома лако а авион је сасвим сигуран.

Цена овог „народног авиона“ засада је 7.500.000 динара али кад се пређе на серијску производњу смањће се на 4.500.000.

ЛУКСУЗ ПО НАРОДНИМ ПЕСМАМА

Тешко је утврдити колика је била вредност средњовековног српског сребрног новца према данашњем, јер се она мењала према садржини сребра и према курсу који су нашим новцу одређивали Млечи и Дубровник. Међутим, у народним песмама се и не помиње та „ситна монета“ него само злато и то дукати. Пошто средњовековна Србија није имала златног новца, то је млетачки дукат био опште прихваћена вредност.

„Седам кула гроша и дуката“ — то су били српски сребрни грошеви и млетачки дукати. Ово је свакако претера на количина, али се благо вероватно чувало у кули тврђаве где је било страже. Уоста лом, обичај је био у читавој Европи да властела држи у својим утврђењима целу имовину. У Шпандау крај Берлина одржао се вековима Јулиустурм, тврђава, као саставни део града, где је био државни трезор, у коме се до 1914. чувало злато у вредности 120 милиона марака, као ратна резерва.

У песми „Кад Јерина Смедереву гради“, Старина Новак каже како она „позлађује врата и пенцере“, на наметну намет на вилает:

„Све на кућу по три литре злата
То је, брате, по триста дуката“.

Овде нема ни песничког претеривања јер је литар четвртина једне оке, или 320 грама, а један дукат тежи 3 до 4 грама чистог злата што значи да је приближно тачно. Али то показује, у исто време, колико су раскошно опремани дворови.

„Није бабо расковао благо
На нацке и на бузонаве
Већ градећи силне задужбине...“

Било је, дакле, и мирољубивих владара, који се нису спремали за рат. Грађење манастира стајало је доста новца. Архитекти (немари) и квалификовани радници долазили су из Византије и Италије. Морала је да им се даје плата у новцу који је имао свој курс у иностранству. А то су, у првом реду, били венецијански дукати или дубровачки динари, а можда и грчки перпери.

»Седам кула гроша и дуката« свакако је претерана количина. Благо се чувало у кули тврђаве. Тај обичај постојао је у читавој Европи

Пошто су средњовековни владари убирали царину, порез и друге намете у металном новцу, могли су имати средства да плаћају услуге у монети која се примала у иностранству. Домаћи новац је имао свој курс у Млечима и Дубровнику, али је по ондашњој вредности сребрних динара и гроша, заостајао иза дубровачког и млетачког.

Како су украшаване пушке описује се у песми „Луко Лазаревић и Пејзо“:

Силе Луко пушку криалинку
Која по је обљевена златом
Од јалмаза до горњег нишана
На којој је тридест белензук
Све од чиста, жеженога злата
Паразлама од тридест дуката

Белензук је алка, којом је окована пушка. Вероватно су делови пушке били само поз-

лаћени, али белензук је од чистог, жеженог злата, које се данас зове фино злато од 24 карата.

У песми „Грујица и паша са Загорја“ приказује се како је обучена млада: А на плећи три кавада жута, а по њима три хемера злата. Око грла три ситна ћерлана и четврту мрежу од бисера, а на ноге мевте и папуче па су мевте златом шиковане и папуче сребром потковане. Турски изрази значе: кавад — горња женска хаљина, мевте — кожне папуче, шиковане — превучене.

Доламе су врло често извезене златом, а токе позлаћене. За токе на долама Куника Златије песма каже да вреде 500 дуката.

Коњска опрема такође је често позлаћена: седло, узда и друго. А понекад на њему висе и дукати.

Трговац Војин, кад се враћао из Млетача за Сарајево, имао је десет мазги блага, а на путу га је пратило 30 наоружаних Арнаута. Кад су га напали сењски хајдучи, поубијали су пратњу а сам Војин је тешко рањен. Он је понудио откуп хајдучима, наглашавајући да долази из Млетача „бе се кује злато“. Потрошио је хиљаду дуката док је токе саковао, његов девер дар је обљивен златом а хиљаду дуката има у недрима.

То је било велико богатство. Трговци су из Венеције доносили свилу и кадифу и друге скупоцене предмете а тамо извозили: восак, сирове метале (сребро) и друго, поглавито скупоцена крзна дивљачи.

АНЕГДОТЕ

ТОСКАНИНИ И ПЕВАЧИЦА

Чувени диригент Артуро Toscanini био је познат као прег човек и оно што је мислио о људима рекао би им у лице. Једном приликом док је дириговао, незадовољан певањем примадоне престале да диригује и пред целим оркестром јој рече:

— Да имате у глави толико колико — и он палицом показа њене дебеле мишице били бисте врло добра уметница!

МНОГО СЕ ШТА ПРОМЕНИЛО

Жан Кокто је дошао са свог имања у Париз ради неких неодложних послова. Када су га упитали хоће ли остати или се опет враћа у зеленило, он је одговорио:

— Постао сам најмање Парижанин од париских Парижана. Како бити Парижанин у овој гаражи! А затим ту се и друго што шта изменило: речи добијају нова значења: куга се зове сада страх а повећење... глупост.

СВАКО ПРЕМА СЕБИ

Једног пролећног дана Валтер Скот се шетао по свом имању заједно са својом женом. Проласећи поред ливаде на којој су јагањци пасли окупљени око своје мајке писац рече:

— Не чудим се што су од најстаријих времена песници као синоним мира и невиности узимали увек јагањце.

— Дивна је то животиња, заиста! — примети његова жена — нарочито у котлету!

УВЕДЉИВА ПЛУМА

Чувена глумица Елзонара Дузе (1859—1924) испричала је: Једном у Милану одглумила сам сцену умирања у „Дами с камелијама“ толико убедљиво да је директор осигуравајућег друштва код кога сам осигурала свој живот на пола милиона а који се случајно задесно на представи, пао у несвест.

ТУ НИКАКО

Индуска песникиња Аваи, седећи у храму Шива испружила је ноге до статуе. Ускоро јој приђе један свештеник и љутило рече:

— Како се усуђујеш да испружиш ноге до бога?!

— Опрости ми, али ја сам само једна неучка жена. Покажи ми докле смем.

РАЊЕНО СРЦЕ

Један од основних разлога што осећамо да нам је повређено честољубље јесте човекова пресетљивост. У ствари она је карактеристична за децу, али који се одраста човек не понаша као дете? Зачас нас неко повреди: колега у канцеларији, муж, жена, дете и ми кажемо како они нису у стању да нам буду захвални „за све оно што смо за њих учинили“. Или чујемо да је неки наш пријатељ рекао о нама нешто непријатно и ето ти одједном љутије, беса. Не можемо да заспимо целу ноћ и сутрадан се предајемо мрачним мислима. А зашто све то?

Једног дана дошла је лекару психијатру једна жена која живи у заједници са братом и снахом. Још с врата је почела да му се тужи:

— Никада им то нећу заборавити! — рекла је она. Замислите, мој рођени брат отишао је са својом женом на излет баш данас кад је мој рођендан. Да су ми се бар извинили!

Никада му нећу заборавити! Никада им нећу заборавити! — ето ту је кључ свега зла.

Било да су се завађени касније измирили или не, неизбежно сећање на некадашње завађенице, увреде и понижена узрок је већине психичких озледа медицински речено — траума — услед којих људи долазе психијатрима да од њих затраже помоћ. Према једном познатом неурологу, мушкарци и жене су често жртве своје сопствене мржње, која је у њима нагомилана, без обзира на то што они тога нису свесни или чак одбијају да она постоји. Ако се боље загледа у неспоразуме у породичним и друштвеним односима, видеће се да они потичу од стварних или евентуалних увреда и мржње која се на то накалила.

Због чега тако некорисно трајимо наш живот? — питају се једни. Други, међу којима и један познати филозоф, кажу да бисмо енергијом коју трошимо за мржњу, могли да отклонимо многе непријатности које су узрок нашег гнева.

Повреде честољубља су веома скупе. Никада му нећу заборавити — ето ту је кључ свега зла. Горчина је увек тешка

Без обзира шта јој је повод, горчина је увек негативна. Пребацивања која у нама тивају, старе ране које чувамо отворене, увреде које не праштамо, кваре лепоту живљења. Сувце често не сија за нас, музика допире до уха али нас не дира у срце. Притешњени својим тегобама често нисмо у стању да се радујемо срећи других људи. И заиста, огорченост може у толикој мери да утиче на наше биће да делује као отров који се увукао у нашу крв, у наше ћелије и ткиво.

Осветољубиви људи често су жртве разних обољења: имају нападе главобоље, поремећаје у органима за варење, мучи их несаница, осећају јак премор. Непоправљива злопамтила чешће посећују болнице од људи ведра духа. После опсежних испитивања

која су вршили лекари, дошло се до закључка да су срчани болесници не само људи који су се у животу много физички замарали већ и они који су били пуни мржње према другима. Ништа није у стању да изазове висок крвни притисак као огорчење које се крије испод привидне мирноће.

Несрећни случајеви често се дешавају услед огорчености. Зато је једно од важних правила за возаче да се не прихватају волана ако су на неког љути. „Несхваћене“ су пруге леме више посућа од својих спокојних другарица. Затим, испитивање продуктивности рада у фабрикама открило је да је мржња према власнику творнице један од главних узрока слабијој производњи па чак и несрећним случајевима.

Као мржња и огорчење, тако су штетни велика љубав и велико сажаљење. „Великодушност је исто што и лек“, каже један лекар светског гласа. Да бисмо одржали психичку уравнотеженост, потребно је да будемо благонаклони не само према незавидницима већ и према онима које сматрамо непријатељима.

Ако желимо да се боримо против мржње, прво морамо да пронађемо шта ју је проузроковало. Ако смо искрени према самом себи у 90 одсто случајева открићемо је за врло кратко време. Човек је по природи такав да затвара очи пред својим сопственим мањима и слабостима и, кад год то може, претвара их у жељу за осветом и кућењем других. Према психолозима, неко невиних жртва. Кад год неко говори о својој великој невиности и поштењу знак је да се у томе нешто крије.

Занимљиво је, — каже чувени енглески писац Сомерсет Моам, да нам се наше властите погрешке увек чине мање негативним од истих таквих погрешака које чине други. Изгледа ми да је то зато што за своје знамо узроке који су их изазвали, али пошто не знамо за друге ми их и не праштамо.

Оног тренутка кад откријемо узрок нашој горчини и кад покушамо да ствари дубље и објективније сагледамо, бес нас одмах оставља и све заборављамо.

Само мудар човек себе не спречава да што чешће превлачи сунђером преко старих мржњи. Он стално преорава „равницу“ свог душевног живота плодећи је новим синонима и одушевљењем. Психолози кажу да ми нисмо у стању да истовремено гајимо два тако дубока осећања као што су љубав и мржња. Горчина и освета у нашем срцу у великој мери су производ наше егоцентричности. Важно је да се човек тога ослобађа.

Ако пођемо тим путем открићемо да у свету ипак има више добра него зла. И, кад нас захвати гнев, никад не треба да заборавимо ову истину.

ШВАЈЦАРСКЕ БРИГЕ О ПРИРОДИ

Швајцарска спада у ред најразвијенијих индустријских земаља иако је претежно планинска. Али можда баш зато је постала туристичка земља број један. То је обавезује да по свети велику бригу чува-

Питање је далекосежно и о томе речито говоре неки подаци изнесени у швајцарској штампи.

Од 1860. до 1960. број становника се повећао са 2,5 милиона на 5,4. Ако се настави са оваквим порастом у 2.030 година у Швајцарској ће бити 10 милиона становника.

Пораст становништва прати његова неравномерна „локација“. Како показују статистике за последњих 110 година, преко 40% швајцарских општина има данас мање становника него 1850. Највећи број ових општина лежи у подручју Алпа и Јуре. На површини од једва 7% читаве Швајцарске живи сада ништа мање него 54% њеног становништва. У 1850. години било је свега осам градова са преко 10.000 становника, данас их има 64.

Индустријализација земље и пресељавање људи у градове одражава се на природу. У кантону Аргау нестало је 300 врсти биља или једна трећина оних које су постојале пре сто година. Покушаји да се природа спасе стварањем 86 резервата нису дали резултате, зато анкета треба да има коначну реч.

њу природе јер она повећава туризам који је постао један од великих извора прихода и националног богатства. Недавно је Швајцарцима постављено питање путем анкете да ли су за то да се брига о природи и природним лепотама и даће препустити кантонима или пренесе као врло значајна, на savez.

ЈАДНИЦИ

ПО РОМАНУ
ВИКТОРА ИГОА

СУТРАДАН У АРАБУ

ГОСПОДИНЕ ПРЕДСЕДНИЧЕ, ПОШТО ОПТУЖЕНИ УПОРНО ОДРИЧЕ ПРЕДЛАЖЕМ, ПОШТО ИНСПЕКТОР ЖАВЕР НИЈЕ ПРИСУТАН, ДА ПОНОВО ПОЗОВЕМО ОСУЂЕНИКЕ БРЕВЕА КОШПАЈА И ШЕНИЛАДЈЕ!

БРЕВЕ, ПОШТО ВАША КАЗНА ПОВЛАЧИ И ГУБИТАК ГРАЂАНСКИХ ПРАВА ВИ НЕ МОЖЕТЕ ДА ПОЛОЖИТЕ ЗАКЛЕТВУ! ИПАК, ПОЗИВАМ СЕ НА ВАШУ САВЕСТ... ПРЕТОЗНАЈЕТЕ ЛИ У ОВОМ ЧОВЕКУ СВОГ СТАРОГ ДРУГА С

РОВИТЕ ЖАНА ВАЛЖАНА? ДА, ГОСПОДИНЕ ПРЕДСЕДНИЧЕ.

ШЕНИЛАДЈЕ, ПОЗНАЈЕТЕ ЛИ ОПТУЖЕНОГ? ЈА ДА ЛИ ГА ПОЗНАЈЕМ?

ПЕТ ГОДИНА СМО БИЛИ ОКОВАНИ ИСТИМ ЛАНЦЕМ ШТА СЕ МРШТИШ СТАРИ МОЈ?

КОШПАЈ, ОСТАЈЕТЕ ЛИ ПРИ СВОМ ТВРЂЕЊУ ДА ПОЗНАЈЕТЕ ОВОГ ЧОВЕКА ТО ЈЕ ЖАН ВАЛЖАН! ЗВАЛИ СМО ГА ЖАН ЧЕКРК, ТОЛИКО ЈЕ БИО ЈАК!

БРЕВЕ! ШЕНИЛАДЈЕ! КОШПАЈ! ПОГЛЕДАЈТЕ МЕ!

ЧЕРСТИМ КОРАКОМ ПРАВИ ЖАН ВАЛЖАН ПРИШАО ЈЕ МЕСТУ ЗА СВЕДОКЕ ДА БИ ДАО ИЗЈАВУ КОЈА ЋЕ ЊЕГА УПРОПАСТИТИ И СПАСИТИ ЈЕДНОГ НЕВИНОГ ЧОВЕКА.

АЛИ, ЊЕГОВИМ РЕЧИМА НИКО НИЈЕ ПОВЕРОВАО... ПОШТО МЕ НИКО НЕ ХАПСИ И ПОСЛЕ ОНОГА ШТО САМ ВАМ РЕКАО, ОДМАЗИМ. ДРЖАВНИ ТУЖИЛАЦ ЗНА КО САМ И ЗНА КУДА ИДЕМ НАРЕДИТЕ ДА МЕ ХАПСЕ КАДА БУДЕ ХТЕО!

САЧУВАН СТАРИ ОБИЧАЈ

НАЈЗАНИМЉИВИЈА ЗАВАБА ЈЕ БОРБА ЧАМАЦА: ВОРЦИ ПОКУШАВАЈУ ДА ЈЕДАН ДРУГОГ МОТКОМ СРУШЕ У МОРЕ.

Сваке године, у мају, мало место на Азурној обали Сен Тропезу слави свој празник „Ла бравад“.

Место је добило своје име по легендарном официру Сен Тропезу, који је био наводно официр Нероновог двора. Према предању, он је као хришћанин био осуђен на смрт, те му је 68. године у Пизи, од сечена глава. Тело мртвог Тропеза стављено је у једну барку и остављено на мору. Барка је стигла у луку грчке колоније Атенополис, али са

приносама — осим Тропезовог леша ту су били још један певац и један пас. Становници Атенополиса су узели Сен-Тропеза за свог патрона и место је по њему добило име.

„Ла бравад“ се иначе слави од 1470. године као успошњеница на борбе са гусарима. Велике веселе поворке и разне игре у живописним костима обележавају тај празник који се и данас слави исто онако као пре скоро 5 векова.

Покретни туш за раднике

Отровне течности које се користе као ракетно гориво сперу се зачас са огртача радника млазом воде из овог снажног покретног туша. При тиском на педалу створи се прави пљусак јер воду потискују два цилиндра са компримованим ваздухом.

Узбуна у случају пожара

Једва мало већи од кутије за цигарете овај алармни уређај ради на батерију. Осетљив је на повишење температуре и чим она достигне одређену границу он се огласи снажним продорним звуком. Може се поставити на неко скривено место: иза слике или завесе, свуда где је потребно обезбеђење.

ГОНДОЛЕ ПРОТИВ МОТОРНИХ ЧАМАЦА

Недавно су венецијански гондолијери приредили демонстрације против моторних чамаца, који им постају све већа конкуренција. Због овога је пловидба каналом испред цркве св. Марка неколико часова била прекинута. Сто гондолијера се побунило не само против тога што брзи моторни чамаци угрожавају њихов одмор, већ и једну од специфично венецијанских атракција.

РЕЧНИК ВАСИОНСКОГ ДОБА

ВОЂЕНА РАКЕТА ракета којој се правац може мењати за време лета командом са земље.

ВОСТОК САТЕЛИТИ руски восток — исток. Име совјетских сателита који су имали људску посаду. Сателитом Восток I, тешким 4 тоне, априла 1961. године мајор Јуриј Гагарин извео је први лет сателитом око Земље. Герман Титов летео је у Востоку II.

Г — ЈЕДИНИЦА сила која делује на предмет који се убрзава или успорава. Једна Г — јединица одговара привлачној сили земљине тежине. При избицавању ракете или при њеном кочењу кроз атмосферу, космонаути су изложени силама до 15 Г — јединица, што значи да се човек од 70 кг осећа као да има преко 1000 кг. Да би се ово издржало, потребан је специјални тренинг и пошешена одећа и седиште у летилици.

ГАЛАКСИЈА групација звезда у васиони често у облику диска или лопте. Сунце је једна од више милијарди звезда наше галаксије која има облик диска са пречником од 80.000 светлосних година. Сунце се налази ближе периферији, око 30.000 светлосних година од центра. Централни, гушћи део наше галаксије види се на небу као Млечни пут или Кумова слама.

ГАНИМЕД највећи од 12 природних сателита планете Јупитер. Има пречник од 5800 км а време обиласка му је 7 дана и 4 часа. Ганимед је већи од планете Меркур и само нешто мањи од Марса.

ГРАВИТАЦИЈА природна сила која се испољава као међусобно привлачење предмета. Сила гравитације је сразмерна производу маса које се привлаче а обрнуто сразмерна квадрату њиховог растојања (Њутнов закон). Другим речима, један предмет ће бити јаче привучен масивнијем предмету; ако се измакне на двоструко растојање, сила привлачења ће опасти за четири пута.

ДВОЈНА ЗВЕЗДА систем двају звезда које се окрећу једна око друге. Двојне звезде су честа појава у васиони. Најсјајнија звезда нашег неба, Сиријус, такође је двојна звезда.

ДЕЈМОС природни сателит Марса око кога обилази за 30 часова, има пречник само око 15 км. Други, још мањи сателит, зове се Фобос.

ДИСБАРИЗАМ појава у организму проузроковане смањивањем атмосферског притиска.

ДИСКАВЕРЕР САТЕЛИТИ енглески discoverer — проналазач. Име серије америчких сателита лансираних од 1959. до 1962. године. Већина њих је тешка око 800 кг. Служили су за проучавање проблема повратка сателита из орбите на Земљу, поред других физичких мерења која су вршили.

ДОПЛЕРОВО ПОМЕРАЊЕ последица физичког закона који каже: при смањивању или повећавању раздаљине између посматрача и извора таласа (светлости, радиоталаса или звука) запажа се смањивање, односно повећавање таласне дужине. Ова појава се користи за мерење брзине кретања звезда и система који бдашиљу радиоталасе. Звезда која се удаљава од нас изгледаће црвенија него нормално, а ако се приближава, плава. Доплерово померање се у овом случају односи на линије светлосног спектра звезда.

ЕВРОПА четврти по величини природни сателит Јупитера. Време обиласка му је 3 дана и 13 часова а пречник 3390 км, што је приближно Месецу.

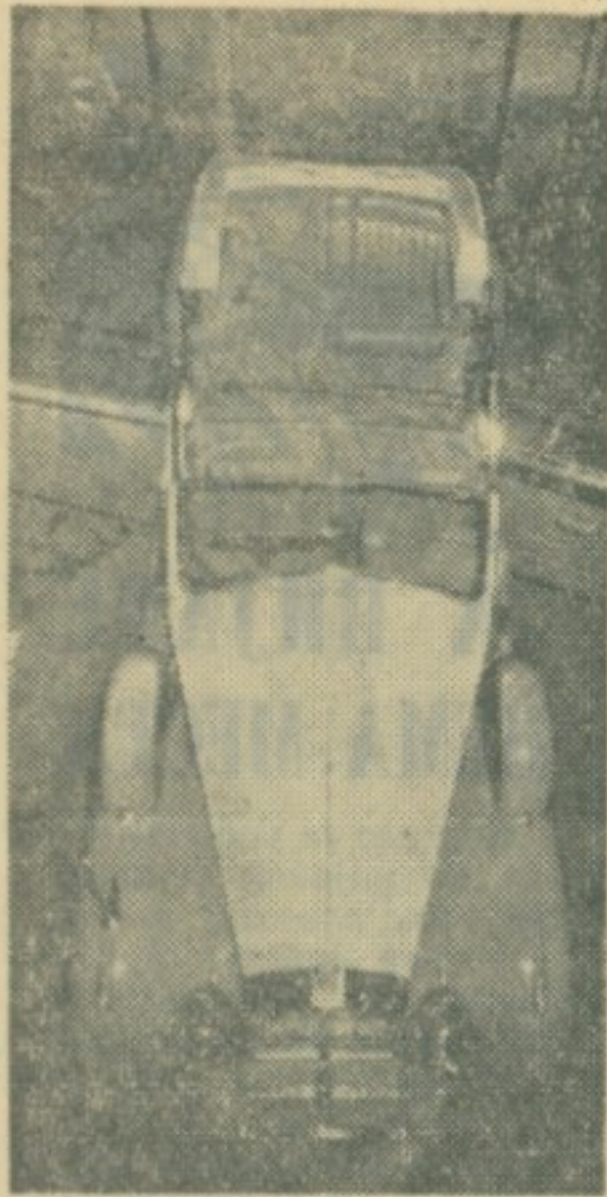
ЕГЗОТИЧНА ГОРИВА необична и обично скупа горива у употреби код ракетних мотора за добивање повећаног потиска, на пример течни водоник, течни озон и друга.

ЕКЛИПТИКА раван у којој се налази орбита земљиног кружења око Сунца. Орбите других планета мање или више одступају од ове равни. Угао овог одступања зове се инклинација. Највећу инклинацију од 17 степени има планета Плутон.

ЕКСПЛОРЕР САТЕЛИТИ енглески explorer — истраживач. Серија америчких сателита мање тежине (8 до 65 кг) лансираних ради разноврсних физичких мерења у космосу.

ЕМБОЛИЈА стварање мехурића гаса или водене паре у ткивима кад се организам изложи смањеном ваздушном притиску.

СКУПЕ ПАСИЈЕ

Ролс-Ројс приказан у Паризу има седишта која се при отварању врата аутоматски окрећу ка излазу или улазу а мала папучица се истовремено подиже.

Вероватно сте и ви за понеки необично велики и луксузан аутомобил помислили да је „права лађа“. Такве аутомобиле обично имају богати људи. Јер то нису серијски аутомобили познатих светских марки као: Шевролет, Бјуик, Кадилак, Ролс-Ројс или Понтијак, већ су прављени по специјалној наруџбини и жељи.

Чисто сребро

Кола индијског махараџе од Цанпура су „скромнија“: крила и делови каросерије су

од чистог сребра. Да се набоб не би трудио ни да подигне ногу кад улази у кола пнеуматичка дизалица којом управља шофер са свог седишта, подиже краља са гласа вис за 30 сантиметара. На исти, само обрнут начин он и излази из кола.

Други индијски владари су снабдели своја кола специјалним фаровима за лов на тигрове.

На предњем делу свог белог аутомобила са шест седишта сијамски краљ је инсталирао још 1954. године — сромилану катарку на чијем се врху налази црвена сијалица. Захваљујући њој свако одмах зна ко се у овим колима вози.

Највећа кола на свету

Саудијски краљ Ибн Сауд је преко својих рођака у Енглеској поручио највећа кола на свету. Она треба да буду блиндирана и снабђена такође свим најмодернијим уређајима.

Имаће мотор фирме Дајмлер од 150 кс са кочницама и 9 седишта. Шест телохранитеља могу да се сместе на папучици са стране кола кад се претворе у путничка.

Унутрашњи део кола је пресвучен црвеном кожом и снабђен радио-телефоном и уређајем за пречишћавање ваздуха. Седишта могу да се

претворе у кревет и остатак у кабинет за тоалету. Кола су тешка близу 3200 килограма.

Овај цин ће заузети место у сувереној гаражи поред Кадилака и Мерцедеса које он већ има — за остале дане у недељи!

Каприц од 8 милиона

Једна од најскупљих кола, „златну лимузину“, има леди Докер, супруга директора енглеске аутомобилске фирме Дајмлер. Њена су кола дужа за 60 сантиметара од најдужих америчких кола марке „Хадсон“. Браник, маска за хладњак, украси на точкови-ма, ручице на вратима пре-

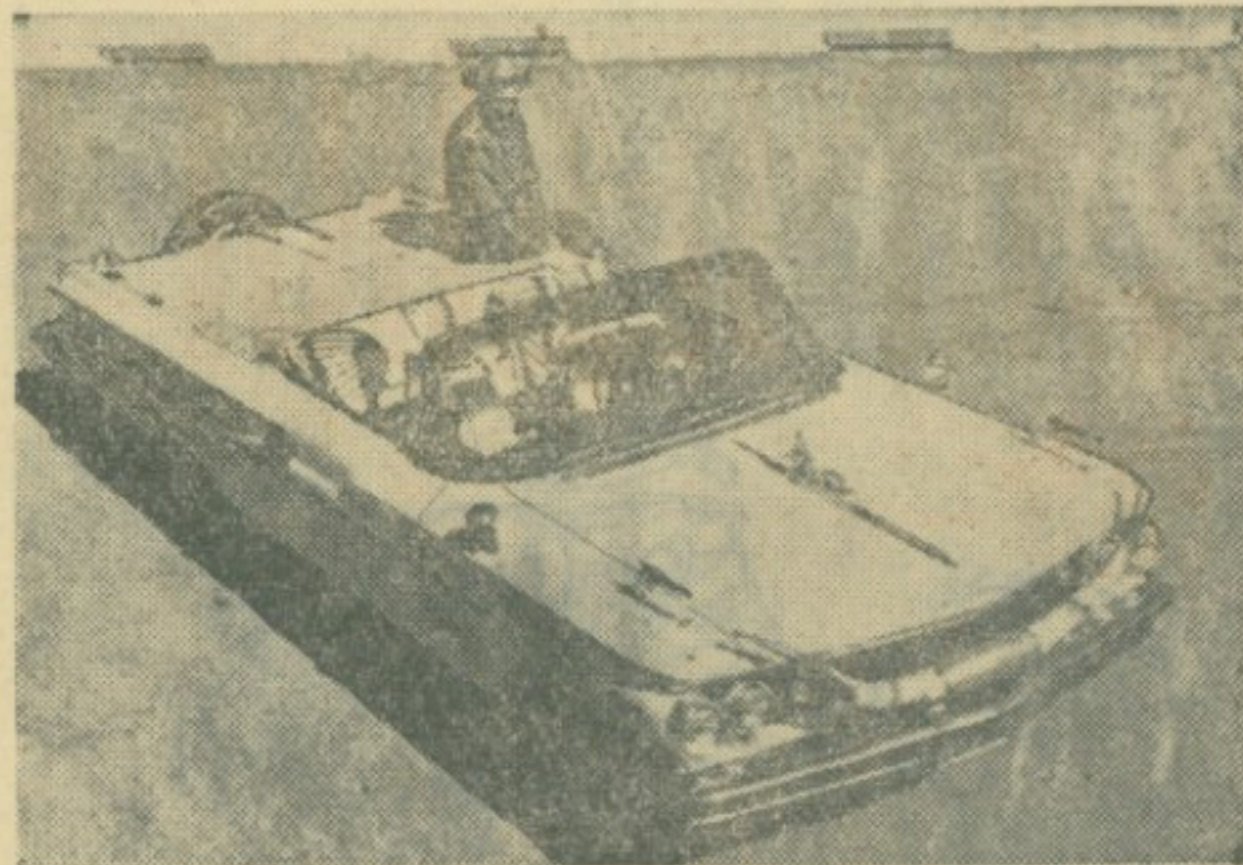
вучени су златом. Седишта, налик на она која је у својим каруцама имао краљ Ђорђе IV, пресвучена су тканином са жицама истог метала.

Шофер седи на седишту тапацираном црним сафијаном и украшеним златним гајтанима. У колима има и поред покретног крова уређај за климатизацију, телефон, орманчић за рубље, сервис за чај од чувеног вејвудског порцелана, сервис од сребра, оба затворена у плакарима од ораховине. Ту је и мали бар са ликерима, сто за ручавање а у одељку за пртљаг два кофера од крокодилске коже. Израда кола је стајала око 8000 ливри стерлинга.

Један Американца је свакако мислио да ће његова кола бити још запаженија ако

их украси разнобојним мозаиком, као што је у неким пукатилима.

ЉУД ЗА ДИВЉИМ ЗАПАДОМ

Иако је штала старог каубоја Боба Барана увек пуна коња, он ипак више воли да употреби свој бели Понтијак.

И поред четири точка он је хтео да остане веран Дивљем западу и свом детињству: на бранику је дао да се монтира огроман пар бизонских рогова а украс на

предњем делу кола представља борбу једног бизона и каубоја на коњу. Два колта красе крила и исто оружје служи уместо ручица на вратима. Један карабин је учвршћен иза шофера а друга два на задњим крилима на чијим су врховима статуете два коња.

Седишта су украшена гласовима Индијанаца.

У КОЛИМА КАО У СТАНУ

Један грађанин Сан Дијега у Калифорнији дао је 12.000 долара да би у свој Кадилак уградио модерне уређаје.

Кад се уклони задње седиште појави се лавабо са текућом водом и мали кабинет за тоалету, чије огледало осветљено неоним омогућава да се човек избрије електричним апаратом. Кад се покрене једна ручица појављује се першо на коме могу да се испрже кобасице и поједу на

стоцићу постављеном на слону предњег седишта.

Једним притиском на дугме мали млаз воде који излази из задњег крила напуниће чашу.

Ако је сувише топло проградње туш уграђен на предњем десном крилу где се обично налази радио-антена.

А осим тога у колима постоји још и машина за пражње рубља.

КОЧЕЊЕ ПАДОБРАНОМ

Тркачки аутомобили и при брзини од преко 300 км на час могу се, користећи падобран као кочницу, зауставити после свега 100 метара. Троч-

гласти облик падобрана спремава могућност губитка контроле над колима.

ЗРАЧЕЊЕ — ВИШЕ ЖИТА

Захваљујући својим научницима Француска ће ускоро постати најнапреднија пољопривредна земља. За следећих неколико година производња житарица треба да се удвојучи. Опити помоћу гами зракова, вршени у Истраживачком центру за агрономију у Монпељеу, и на пољима познате житнице Камарк, указују да ће се род за половину повећати од садаш-

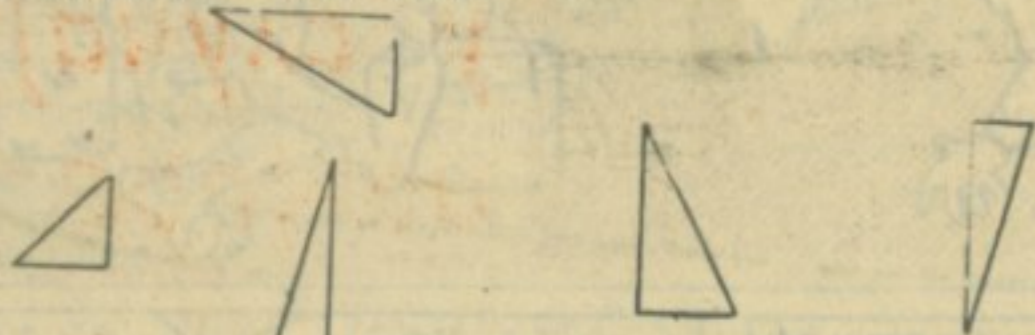
њег. Стабљике ових биљака су краће и теже полежу и од најснажнијих ветрова или другог невремена.

Научници овог института сматрају да су на путу проналажења нових могућности за боље коришћење обрадивих површина како би се обезбедило довољне количине хлеба човечанству које се све брже повећава.

У СВЕТУ БРОЈЕВА И ФИГУРА

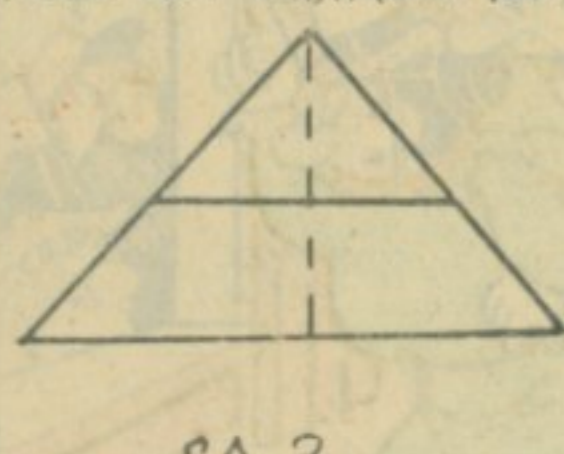
Неколико проблема за мале геометричаре

1. Дато је пет правоуглих троуглова (слика 1). Од њих треба саставити квадрат. Како се то може постићи?

Сл. 1

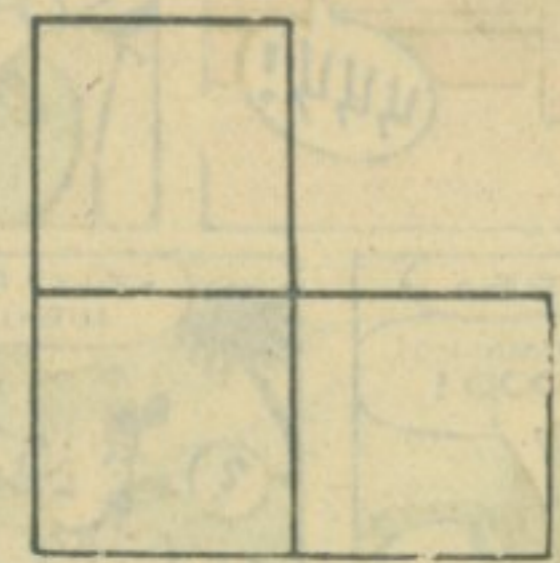
2. Од хартије је направљено шест подударних равностраних троуглова. Сваки троугао је пресечен на два дела по средини своје висине, као што показује слика 2. На тај се начин добило шест равностраних троуглова и шест равнокраких трапеза. Троуглове и трапезе треба тако сложити да се до бије правилни шестоугао.

Сл. 2

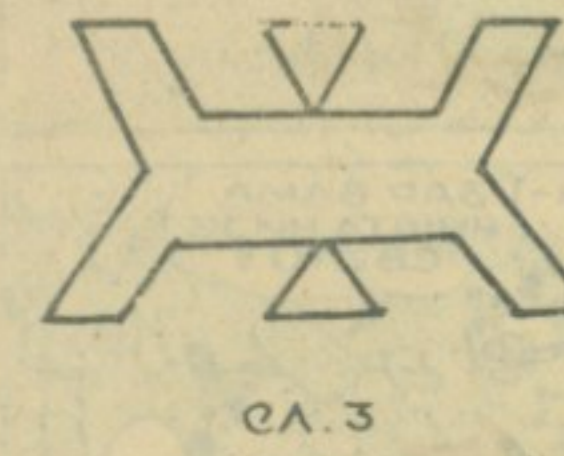
3. Од 10 шибци састављена је фигура од три квадрата као што показује слика 3. Ако се једна шибца дигне остаје 9 шибци. Помоћу осталих шибци (не ло мећи их) треба поново кон-

струисати фигуру састављену од три квадрата. Како се то може постићи?

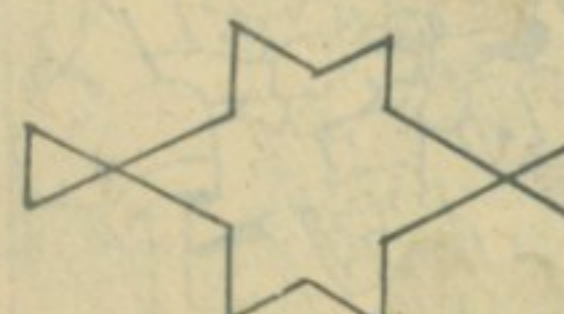

Сл. 3

4. Дато је пет правоуглих троуглова (слика 4). Од њих треба саставити квадрат. Како се то може постићи?

Сл. 4

Сл. 5

НАЈСТАРИЈА РАЧУНИЦА

Стари Египћани су још десетину века пре наше ере имали извесна знања из геометрије и аритметике. То се види из многих писаних споменика пронађених на тлу Египта. Своја знања записивали су на листовима прављеним од папируса — биљке која је расла на обалама реке Нила. Папирус представљају драгоцене споменике египатске културе. Међу њима једно од најзначајнијих места заузима папирус који се често зове Ахмесова рачуница, према египат-

ском свештенику Ахмесу, за кога се у папирусу каже да је текст написао по угледу на један старији рукопис из седамнаестог столећа пре наше ере.

Ахмесова рачуница се може поделити на четири дела: увод, прво, друго и треће поглавље.

У уводу се налази једна таблица разломака, чији су бројици 2 и именици непарни бројеви од 3 до 99. У таблицу су дата извесна упутства за рачунске операције са тим разломцима.

Прво и треће поглавље садрже низ аритметичких задатака и проблема који су везани за свакодневни живот. Ту налазимо: задатке у вези са сабирањем и одузимањем разломака; задатке о деоби хлеба према датој размери; претварање већих јединица за мерење запремине у мање јединице; израчунавање односа количине жита према количини добијеног хлеба; израчунавање односа количине јечма према количини добијеног пива; разне задатке у вези са исхраном домаћих животиња. Нарочито су занимљиви такозвани „хау“ проблеми. „Хау“ значи гомица, а представља непознату у проблему коју треба одредити. Решавање тих проблема се своди на решавање једначине првог степена са једном непознатом.

Друго поглавље садржи низ геометријских проблема и задатака. Ту налазимо: израчунавање површине правоугаоника, трапеза, троугла и круга; упоређивање површине круга са површином квадрата; израчунавање нагибног угла стране пирамиде према њеној основи; израчунавање запремине судова ко-

ји имају облик ваљка и правоуглог паралелепипеда.

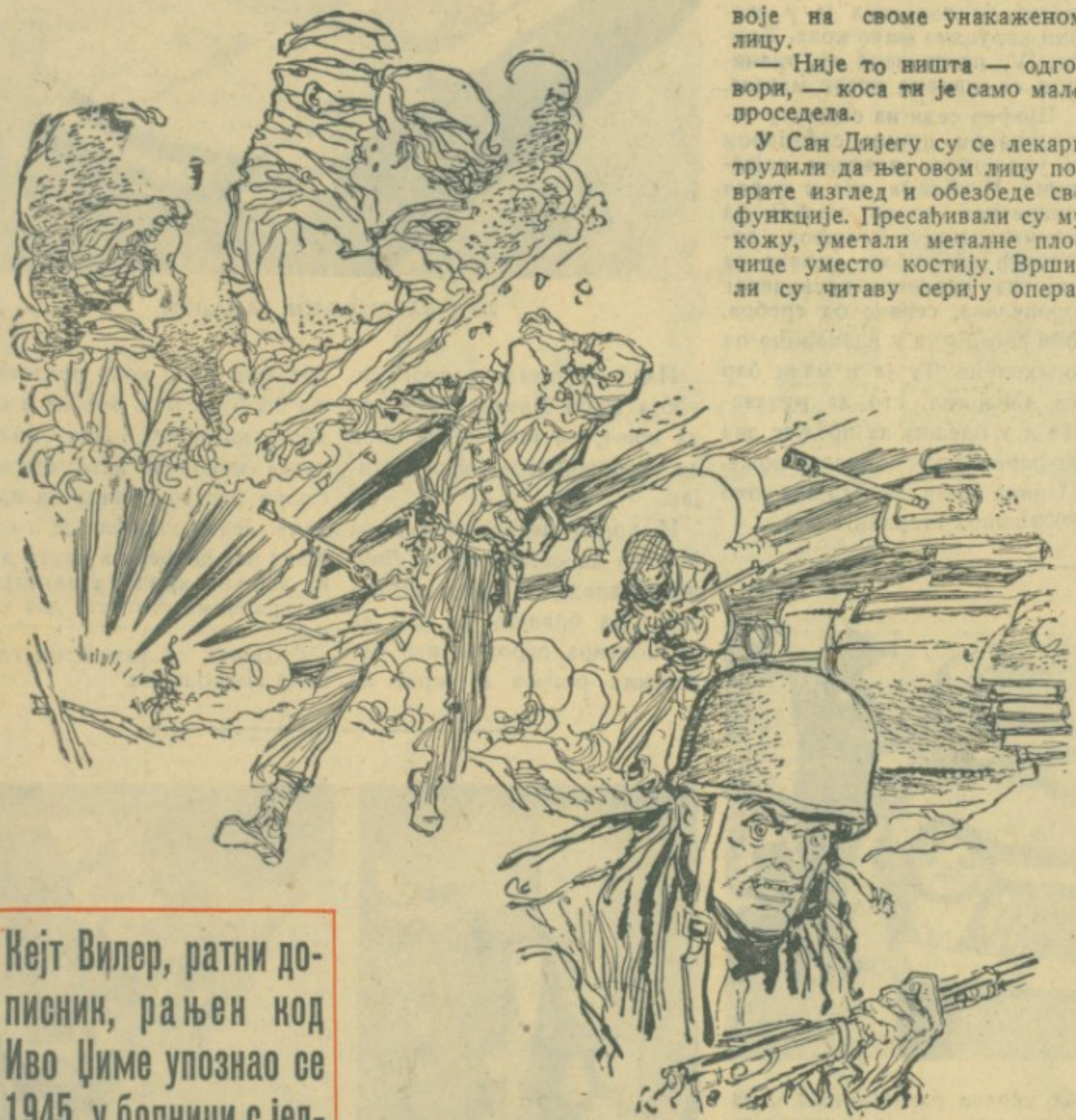
Већина геометријских задатака у Ахмесовој рачуници односе се на израчунавање површина земљишних парцела. Ти задаци показују да су Египћани увек настојали да сложену фигуру поделе на простије и тако дођу до њене површине.

Међу геометријским задацима је нарочито занимљиво истаћи задатак у коме се налази приближно одређивање површине круга. Може се рећи да тај задатак по своме садржају личи на задатак о квадратури круга. Наиме, тражи се квадрат који ће по површини бити једнак површини круга датог полупречника. За страну квадрата узима се пречник круга умањен за деветину своје дужине, а то у ствари значи да су стари Египћани за број π узимали приближно 3,16.

Велики број задатака бави се изучавањем запремине простора где треба да се смести залиха жита и других производа неопходних за исхрану људи.

По броју, садржају и разноврсности проблема, као и по начину како се ти проблеми решавају и по извесној систематичности у распореду тих проблема многи сматрају Ахмесову рачуницу као неку врсту најстаријег циљеника математике. Њу су пронашли Арабљани у близини Рамесеја, храма на западној обали реке Нила, крај египатског града Луксора. Енглез Рајнд купио је од Арабљана, па се по њему у науци назива „Рајндов папирус“. Сада се чува у Британском музеју у Лондону.

ЛИК ЈЕДНОГ ЧОВЕКА

Кејт Вилер, ратни дописник, рањен код Иво Циме упознао се 1945. у болници с једним подофициром чије се унакажено лице није видело од завоја. Лекари су му ипак донекле повратили нормалан лик.

Сваки човек увек пати сам а одржава га једино његова храброст. Упорност човечије природе ствара снагу да отпочне нов живот.

Харолд Ламбер био је најстарији од осморо деце — четири дечака и четири девојчице. Отац му је био механичар и наставио се са читањем породицом у Аурори у држави Илиноис још кад је Харолд био дете. По завршеној основној школи дечак се запослио у једној великој творници алатки. Ожењен је 1940. године са Бернет Жакобсом, својом другом другом из детињства.

Њихов син Девид није имао ни две године кад је Ламбер 1944. био позван под заставу. Упутили су га у један поморски логор у Калифорнији.

Војник Ламбер је у новембру 1944. године придодат као појачање једној поморској дивизији која је требало да нападне Иво Циму. Шест дана доцније, његова чета је кренула са три тенка али су Јапанци почели да их бомбардују. Команд гранате погодио га је усред лица и унаказио. Рана је била теже природе. Борио се да ухвати мало ваздуха и сећао се после да је тада помислио: „Ја ћу овде умрети... Како ће Бернет подићи малог самога?“

У ствари, Ламбер се освестио тек кад је стигао у поморску болницу у близини Перл Харбура 15 дана доцније. Почео је да сређује своја сећања, док су зубни лекари и хирурзи покушавали да му поврате изглед човека.

Кад је могао да проговори, почео је да запитује лекаре. Они су му уливали наде. Једном приликом док су га превијали, необазривошћу су дозволени да он пићањем сазна колико му је лице унакажено. Био је ван себе од очајања али га је нарочито мучило питање: „Шта ће рећи Бернет?“

воје на своме унакаженом лицу.

— Није то ништа — одговори, — коса ти је само мало проседела.

У Сан Дијегу су се лекари трудили да његовом лицу поврате изглед и обезбеде све функције. Пресађивали су му кожу, уметали металне плочице уместо костију. Вршили су читаву серију опера-

Није дуго оклевао. Имао је обичај да никад ништа не крије од своје жене па то ни сад није. Написао јој је оно што је знао: да је задобио тешке ране по лицу.

Ламбер још себе није видео у огледалу. Заstraшен оним што је опао, није пожелео да сазна више. Међутим, ипак се увлачила жеља да види озледе, да сазна све ма како страшно било. То је чак за њега постајала опсесија. Био је бесан на доктора Кларенса Бенета, зубара-хирурга који је свакодневно прегледао његову рану и упорно одбијао да му дозволи да се погледа у огледало.

Приликом једног превијања кад су му скинули завоје, док се доктор Бенет окренуо да узме један инструмент, он мало склизну са столице и погледа у сјајни посљужавник са инструментима. Кад лекар то примети, даде му и огледало.

Без речи Ламбер је посматрао своје лице, које је у ствари било једна безоблична рупа. То је било довољно да човек падне у очајање.

Доктор Бенет му се дивно: „Примио је удар“ — помислио је али није имао гласа да му ма шта каже.

Ламбер се сећа да је помислио: „Лекари тврде да могу поправити. У то хоћу да верујем. Ја нисам био Адонис... али сада ћу једва личити на човека.“

Кад су му саопштили да ће га пребацити у једну болницу на копну, он се мало узнемирио. Појавио се нов проблем: доћи ће Бернет и шта ће бити кад га угледа? — Донео сам одлуку — прича он. — Ако то не буде могла да поднесе, вратићу јој слободу без роптања.

Сусрет је био у болници у Сан Дијегу, у Калифорнији, неколико дана по његовом доласку. Мршава висока прилика у униформи чекала је своју жену. Препознала је црне очи испод завоја које као да није ни запазила. Нешто друго ју је узбуђивало и он се уплаши.

— Како си мршав и блед! — рече она. — Како су ти дуге шаке.

Изађоше у болнички врт и седоше на једну клупу. Разговор је заплинао, он јој најзад рече да сама донесе одлуку.

Дуго је плакала а кад је могла да проговори рекла му је да је само њега чекала и да ће га увек чекати.

— А ово? — показа он за-

ција, по једну сваког месеца.

— Зашто настављати? — питао се у тренуцима очајања. — Чему све те мукe?

Помирио се са мученичким животом. Формирана уста су му дозвољавала да се њима служи, а лице је довољно поправљено да би напустио болницу. У њу је долазио само ради нове операције. Изнајмио је стан у згради Морнарице и ту живео са Бернет и сином Девидом.

Купио је једна стара кола и понекад водио и сина кад је ишао у болницу на преглед. Дечак је имао четири године и све му је ово изгледало нормално. То га је успокојавало. Лекари су видели да су неке операције погрешно извршиле. Требало је поново разбити вилицу и почети испочетка. Операција је изгледала једноставна али он умало није страдао: под анестезијом је прогутао језик и замало се није угушио. Напустио је кућу за више од три године. Издржао је 33 озбиљне операције и већи број лакших. Неке су успеле а неке не.

Вратили су се у Аурору јула 1947. године. Ламбер се запасио у истом предузећу у коме је и раније радио. Тамо је познавао све људе и сви су њега знали. За њих он није био унакажен човек, већ добар пријатељ. Имао је и тешких тренутака али се пријатно осећао у тој средини.

Знао је да ће до краја живота додир са људима од њега захтевати много напора и уступака. Избегавао је непознате људе и јавна места и проводио живот у кругу породице и интимних пријатеља. Своју стварну ситуацију читао је у очима дру-

гих. Радознаце је избегавао.

— Увек се питам — каже он — да ли треба да се сажалим на њих или на себе.

У међувремену родиле су се још две кћери. Деца су му пружица велику радост. Патриција, девојчица плаве косе пошла је у школу 1953. године. Џоана је проходила и почела да говори. Девид је био леп црномањаст дечак и ишао већ у гимназију. Волео је безбол и играо у ђачком тиму. Девид је заузимао посебно место у породици јер је познавао оца пре но што је био унакажен.

Али, нова несрећа се догодила. Двадесет трећег маја 1953. Девид је пао с дрвета и дошао кући ошамућен и тешко говорећи. Имао је напслу лобању. Петнаест дана доцније умро је у болници.

Ниједна од рана није Ламберу тако тешко пала као ова.

Сваке вечери кад би се враћао с посла, зачицао је своју жену клонулу, нему, утучену. Пролазили су дани, месеци, године.

Мала плавуша Виржинија Ламбер родила се 1956. године и постала радост читаве породице. Испунила је празнину и сва пажња је усредсређена на њу.

Своју породицу одвео је једног лета на одмор у Мисури код пријатеља а затим у Калифорнију. Одувек је волео чамце. Научио је своје кћери воденом скијању и у лето 1961. иако није желео да се истакне, изабран је за директора наутничког клуба.

Лице које данас има није оно које му је природа дала. Ожиљци су остали, али оно је постало његово с пуним правом.

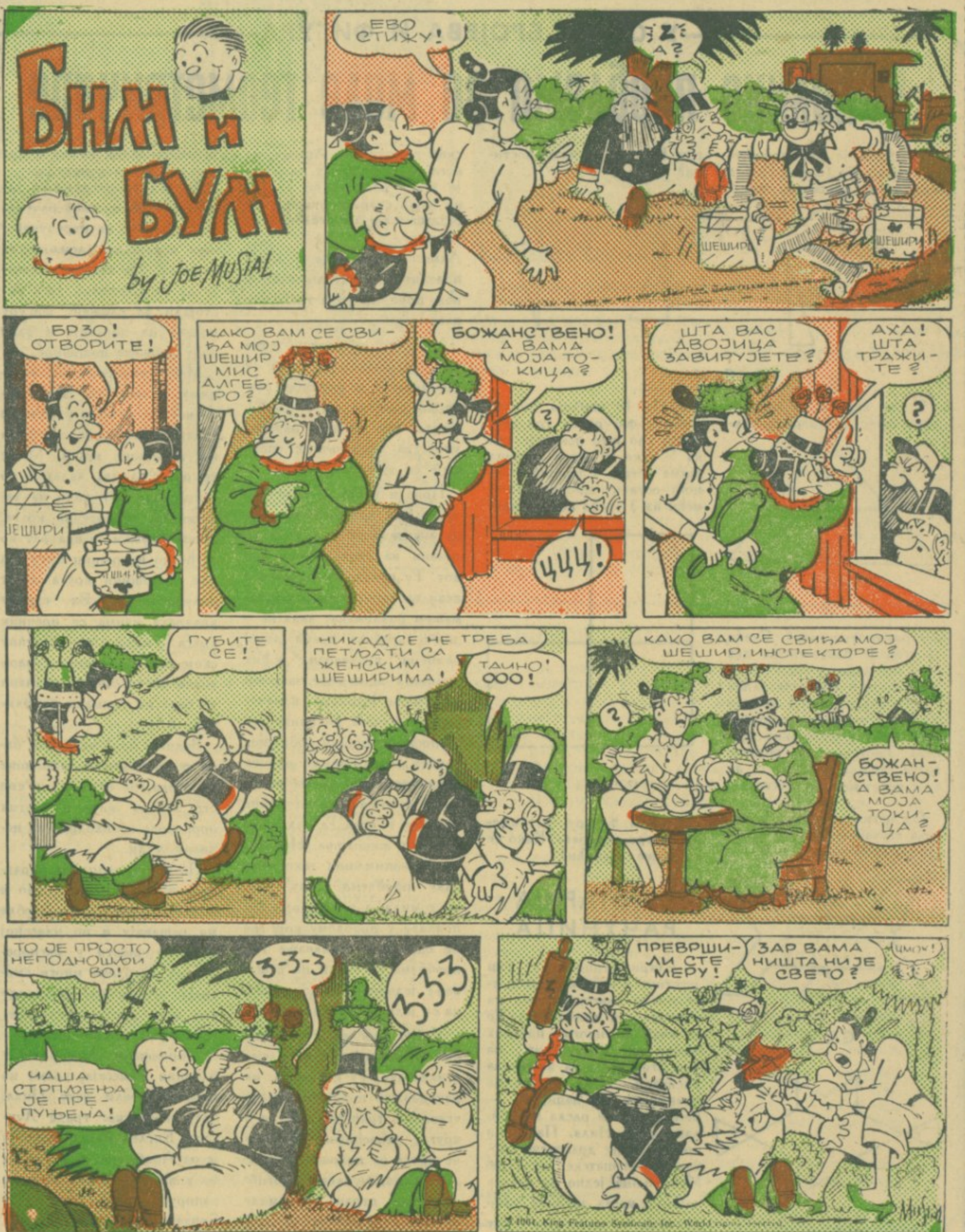

ЗА ПИЈАНЕ НЕМА МЕСТА

Код нас је уобичајено да се пијаним лицима не точи алкохол и чак спречава приступ у кафане. У Сједињеним Државама се пијанима онемогућује да уђу у путнички авион. Наиме, управа ваздушног саобраћаја у Сједињеним Државама је саопштила својим компанијама да спрече пијане путнике да уђу у авионе, ако је потребно макар и уз примену силе.

Ово је последица све чешћих инцидената у авионима које изазивају пијани путници, па постоји опасност да због тога буде угрожена безбедност осталих.

Једном приликом је један пијани путник револвером примораво пилота да пије, други је претио да ће пилота убити, а једном приликом је неки пијани путник упао у пилотову кабину баш кад је авион атеририо.

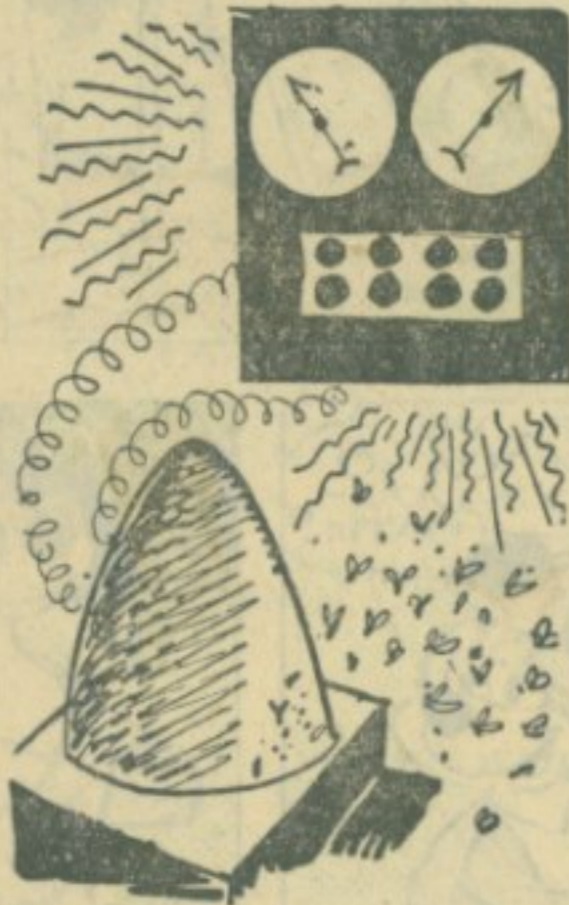
Науке као што су биологија, хемија, физика и математика — пружају све већу помоћ пољопривреди да би се повећала продуктивност у ратарству и стоочарству.

У Сједињеним Државама електронске рачунске машине дају значајну помоћ: свака месечно пружа бар 1.500 „савета“ фармерима у држави Минесоти о најфикаснијем искористићавању сточне хране и разним начинима за повећање млечности крава.

За свега неколико минута електронска машина израчуна фармерима корист од инвестирања и даје економску анализу, за шта би биле потребне недеље дана рада.

Британски биолог Вудс конструисао је електронски уређај „Апидиктор“ помоћу кога се може установити почетак рођења пчела. Снага зујања у кошници се мења пред рођење. Смањује се са 600 херца на „монотону“ учестаност од 200 до 285. Истовремено снага звука опада на 10 децибела. Када апарат означи потпуни пад, карактеристичан за насту-

ЕЛЕКТРОНИКА ДАЈЕ САВЕТЕ ПОЉОПРИВЕДИ

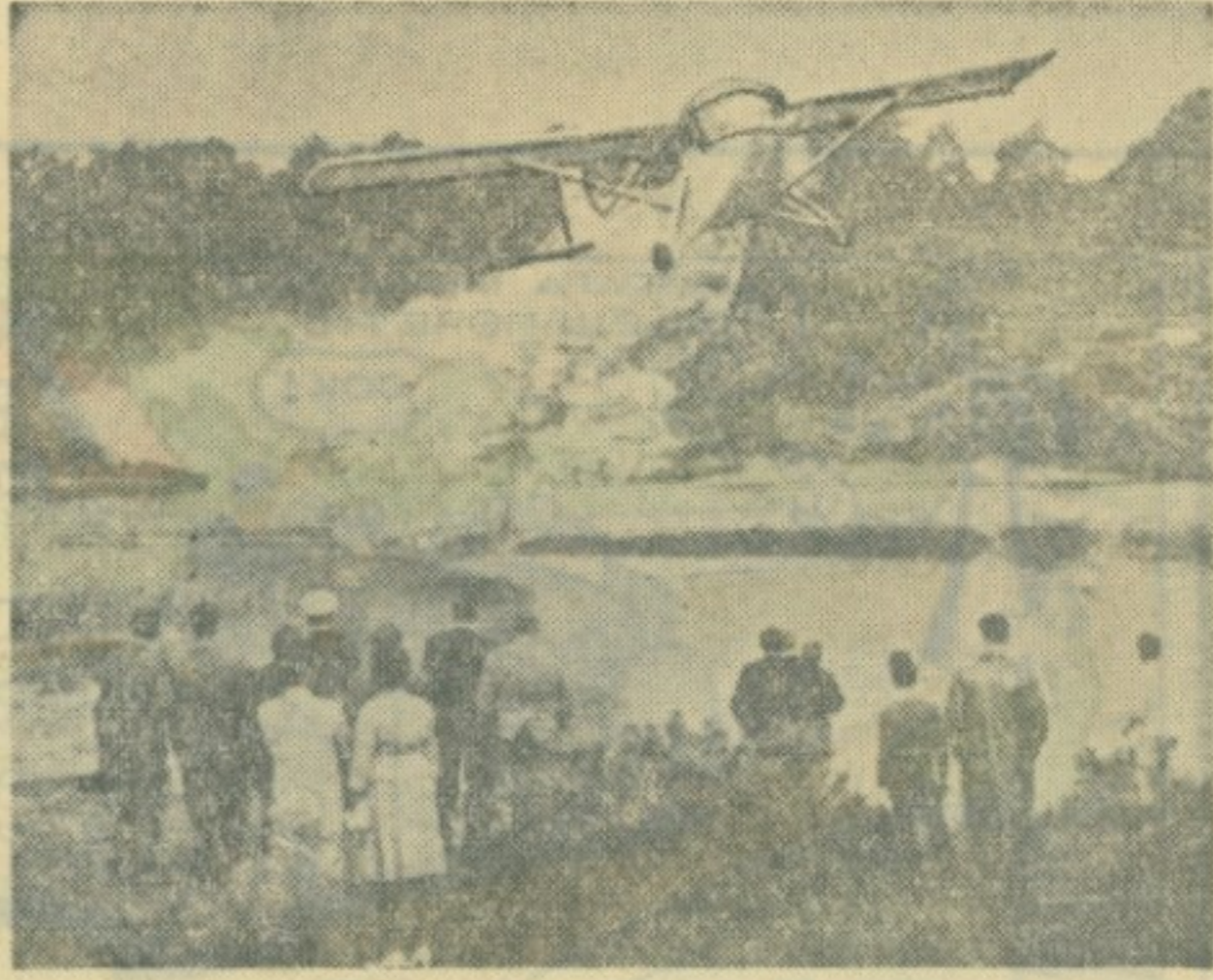

пање рођења, то се објави сигналом.

Научно-истраживачки институт за пољопривреду у граду Људа-Љушнин код Даљнија успео је да привикне пловке на морску воду и да оне чак у тим условима постижу већу тежину него у слатким водама. Сем тога дају више јаја и отпорније су на разне болести.

Да би привикли пловке на морску воду стављали су их већ од четвртог дана после изласка из љуске, у каде са измешаном слатком и сланом водом. За недељу дана оне су се потпуно „аклиматизовале“.

Прикупљање кромпира је један од најсложенијих техничких проблема. Специјалисти и техничари у Источној Немачкој су произвели комбаји који у току једне смене сакупи кромпир са три хектара површине. Сада се ради на допунским уређајима који ће аутоматски после вађења потпуно очистити кромпир од земље и свих других остатака.

ЧИШЋЕЊЕ МОРСКИХ ЗАЛИВА ОД УЉА

У Енглеској се врши извешавање површина морских залива новом материјом званом Оилсинк да би се ослободиле уља које плива по њима. Честице ове материје апсорбују уље, повећавају му тежину, и тону на дно. Једном тоном Оилсинка може се очистити површина мора као „тепих“: широка је дан метар а дуга 16 км.

ПОЛАРНИ ПАСОШ

Сваки туриста који жели да посети поларни круг на „граничној караули“ добија „поларни пасош“. Њих добијају не само туристи него и сви домороци који одлазе у посету становницима овог поларног круга.

До пре неколико година одлазак на поларни круг представљао је праву опасност. Сада туристима стоје на располагању покретни хотели, ре-

довне аутобуске линије и сталне авионске везе са Ослом, Штокхолмом и Хелсинкијем. Осим тога са оне стране поларног круга подигнути су хотели који по конфору ни мало не заостају за онима у граду.

Издавање „поларних пасоша“ је само једна туристичка атракција која треба да привуче што већи број посетилаца.

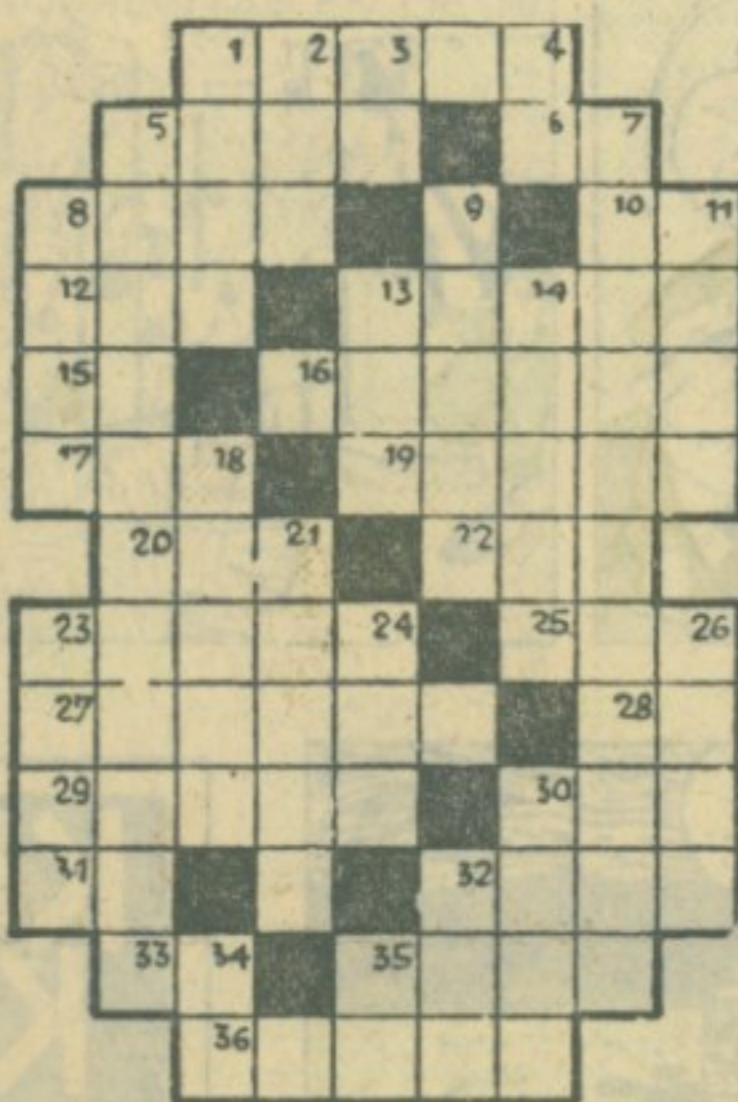
Можда најужа кућа

У Амстердаму, према каналу, гледа једна кућа саграђена пре 21 година у којој живи стари пензионисани морнар са својом женом. То је кућа

на спрат али толико уска, при тешкој између две суседне да се у соби једва могу мишати две особе. Од улаза воде степенице директно у собу.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) полуострво крај Дубровника; 2) држава у Јужној Америци; 3) део коњског прибора; 4) мања стајања вода; 5) узвик; 6) папагај; 7) птица из реда пловуша; 8) два иста сугласника; 9) повећање; 10) острво на Јадрану; 11) најмоћније средство за везу; 12) роман И. С. Тургењева; 13) жбуј; 14) река у Србији; 15) стара турска титула; 16) намештеник на већем имању; 17) зато (фр); 18) злогласни римски цар; 19) боља; 20) немачки предлог; 21) врста епитетског памука; 22) један зачин; 23) проналазач радијума (Марија); 24) завеса.

Усправно: 1) италијанска новчана јединица; 2) аждаха; 3) слово латинице; 4) афирмација; 5) енглески романописец („Давид Коперфилд“); 6) руски књижевник („Мати“); 7) индонезанско острво; 8) део железне код преживара; 9) скуп птица; 10) средњовековна муслиманска држава у Јужној Азији; 11) највеће острво међу Малим Сундским острвима; 12) једночлани алгебарски израз; 13) приповетка Ј. Козарца; 14) наша филмска глумица (Марија); 15) река у Италији; 16) наша река и планина; 17) тишина; 18) кост; 19) упитна заменица.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) Цвајг; 2) омас; 3) ак; 4) слет; 5) ар; 6) кит;

13) азала; 14) тип; 15) највеће острво међу Малим Сундским острвима; 16) једночлани алгебарски израз; 17) приповетка Ј. Козарца; 18) наша филмска глумица (Марија); 19) река у Италији; 20) наша река и планина; 21) тишина; 22) кост; 23) упитна заменица.

НОВА ИСПИТИВАЊА ЖИВОТА НА МАРСУ

У лабораторији Института за технологију у Илиноису су истраживачи „створили климатске и атмосферске услове за које мисле да постоје на Марсу“. То их је довело до уверења да на Марсу вероватно живе макар нека „микроскопска“ бића којима није потребан кисеоник.

САМОЗАГРЕВАЊЕ

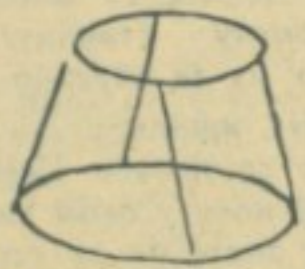
У Сједињеним Државама направљено је одело за заштиту од хладноће, првенствено намењено поларним истраживачима. Загревање одела и заштита човека у њему од веома ниских спољних температура се остварује „хемијским путем“.

ДВОСТРУКО ВЕЋА ПОТРОШЊА

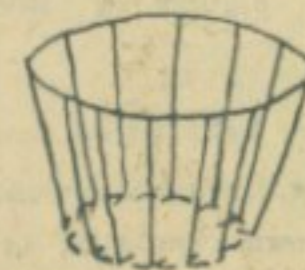
Западна Немачка по потрошњи кафе заузима данас друго место у свету, одмах иза Сједињених Држава. То је постигла удвостручењем пратне потрошње. Прошле године у Западној Немачку је увезено 210.000 тона кафе или десет посто више него 1960. године. Просечна потрошња кафе по становнику износи 3 килограма и 715 грама.

НАПРАВИ САМ

ДРШКА ОБАВИЈЕНА РАФИЈОМ БЕЖ БОЈЕ

20 см у пречнику

ДНО ОД РАФИЈЕ
ИСПЛЕТИТЕ ОКО
12 ДРЖАЧА

ДНО ОД КАРТОНА
ОБОЈЕНОГ ЦРВЕНО

КОРПИЦА ЗА ЦВЕЋЕ И ВОЋЕ

За ову корпицу може да вам послужу оквир старог абакура. Припремите још рафију, картон, емајл лок црвене и беж боје, шило, клефта, иглу и четкицу.

Уколико немате оквир можете га и сами излучити од жице у облику који видите на нашим цртањима. Пречник доњег круга који ће бити дно, нека има 14 см, пречник горњег 20 см а висина 8 см. Клефтима засеците још по два жлеба између главних жица на доњем и горњем оквиру и повежите их тањом жицом тако да добијете дванаест неосада око којих ћете оплетати рафију. Уколико вам се дате

размере чине мале ви их повећајте према својој жељи.

Готов оквир прво премажите беж емајл-лаком и оставите га да се осуши.

За дно корпице опеците од тврдег картона круг са пречником од 14 сантиметара и ободје га црвеном бојом на и његов оставите да се суши.

По столу разастрите рафију и изваљите пажљиво што дужа влакна. Оплетите прво дно пружајући влакна рафије од једне до друге жице; направите дванаестугаоник. После испреплетите унакрс да бисте попунили дно. Саму корпицу оплетите двоструком рафијом идући од дна ка врху — од једне жице до друге: први ред беж, други црвен и тако редом.

На дно од испреплетане рафије лепком прилепите картон али тако да вам обојена површина буде окренута горе.

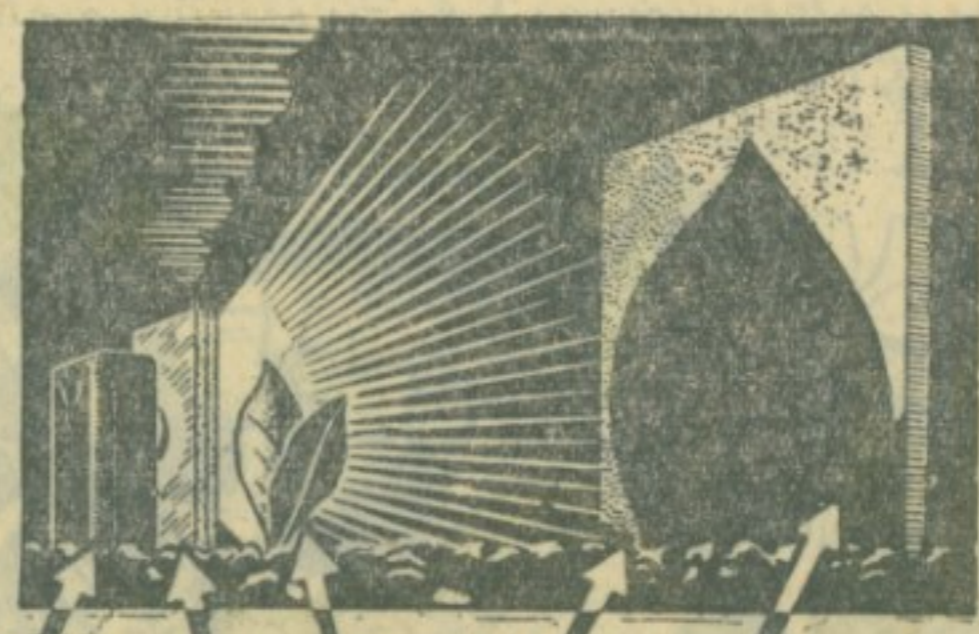
Кад добијете са плетењем до врха корпице оставите последњи ред незавршен, па направите дршку исто тако од жице савијене у полукруг, коју најпре обмотајте рафијом беж боје, углавите је у горњи оквир од жице и завршите плетење последњег реда попречним омотавањем црвеном рафијом да бисте оквир осигурали од оспања.

Оваква корпица може вам послужити не само као украс већ и за цвеће или стиније воће као што су јагоде и трешње.

ГЛЕДАЈТЕ КАКО РАСТЕ!

Да ли је могућно голим оком видети како из минута у минут, из секунда у секунду расте цвеће, грана, поврће. На први поглед могло би вам се учинити да би у том случају требало бар хиљаду пута убрзати tempo њиховог раста. Међутим, постоји веома једноставан начин који омогућава да се „измери“ раст цвећа биља на основу кретања његове сенке. Рецимо да је, на пример, у вашем врту изникло из земље стубач црног лука. Поставите тада што је ближе могућно биљници два комада стакла приљубљених

један уз други. То ће бити нека врста топлиног филтра. Иза стакла поставите електричну цевну лампу. Светлост лампице ноћу ће бацати на екран, који ћете начинити од обичног већег комада беле хартије причвршћене за плет или дрво — огромну сенку биљнице. И ви ћете голим оком моћи да видите како та сенка стално и незадрживо пузи према горњој ивици вашег екрана јер се биљка развијају без престанка, из секунда у секунд, и дању и ноћу.

ЛАМПА БИЉКА ЕКРАН СЕНКА СТАКЛО БИЉКЕ

Јесће ли већ чисти да...

...на Цеферсоновој реци у Сједињеним Америчким Државама постоји брана дуга 640, а широка 6 метара коју су изградиле даброви. Брана је толико чврста да по њој човек може да шета на коњу.

...Клемент Адер, француски инжењер, (1841 — 1925) начинно је прву

машину која може да лети и назвао је авион (1897).

...у француској књижевности постоје два дела која носе наслов „Ускок“. Прво је роман познате књижевнице Жорж Сандове објављен 1832. године, а друго је дужа новела књижевнице Рене Диан из дата 1930. године.

...највећа брзина једног тркачког коња из-

носи 60 до 70 километара.

...једна бела кокошка, која припада једном фармеру из Ралија у Северној Каролини снела је четвртасто јаје, неку врсту кошке.

...хуран је пореклом из Америке где су његови „родитељи“ живели дивље у шумама на југу САД и Мексика. Прве хурке биле су сервиране у Паризу на свадби Шарла IX, 1570.

године. Оне су замениле на јеловницима чапље и паунове који су се припремали у средњем веку за све веће гозбе.

...калемљење воћака било је познато много векова пре наше ере.

... прве папагаје довели су из Индије војници Александра Великог 330. године пре наше ере. Римљани су их толико ценили да су их плаћали златом. У току средњег века на-

клоност према њима је расла јер су стално доношене нове врсте. У Риму је један кардинал купио једног лепог папагаја за 100 златних талира.

...у току прошле године преко Ламанша или Северног мора превезено је 112 хиљада возила — у 54.000 прелаза.

...јагуар црни или пегави се назива још и велики пантер због свог раста већег него у афричких пантера а и због своје необичне

храбрости. Кад је гладан он напада било кога, чак и огромне змије и велике кајмане. Лови на суви и у води, пуже се уз дрво и хвата птице у лету. То је најстрашнија звер у области Амазоне.

МИКИ

by WALT DISNEY

ЏОНИ ХАЗАРД

FRANK (2) 331V

Ква-Ква!

вдећује Паја Патак

ВЛАЈА И ГРАМАТИКА

— Ја се купам, ти се купам, он се купу... Које је то време? — пита наставник Влају.

— Субота, наставниче! — одговори Влаја.

ЧИСТУНИЦА

Полицајц је затекао Пају како из куће излази кроз прозор.

— Ви сте опљачкали ову кућу. Пођите са мном у полицијску станицу! — строго му је наредио.

— Не, пријатељу, — стаде да се правда Паја. — Ви сте нови у овом кварту на не знате да ту станује моја пријатељица Пата. А излазим кроз прозор зато што она у овом тренутку глаци паркет у предобљу.

СИТНИЦА

Паја Патак уобразио да је велики стручњак за математику и непрекидно о томе говори. После извесног времена разболи се и оде лекару. Кад се вратио Пата га сва узнемирена пита:

— Шта ти је рекао лекар, је ли озбиљно?

— Ма, не секирај се ништа, Пато! У питању је неколико каменчића — проста рачунска операција — одговори Паја.